

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ADALET

**CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU VE CEZA
HUKUKU İŞLEMLERİ**

Ankara, 2018

- Bu bireysel öğrenme materyali, mesleki ve teknik eğitim okul / kurumlarında uygulanan çerçeve öğretim programlarında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. CEZA HUKUKU İŞLEMLERİ	3
1.1. Ceza Hukuku Tanımı	3
1.2. Ceza Hukuku'nun Kaynakları	4
1.2.1. Ceza Hukuku'nun Temel Kaynakları	4
1.3. Ceza Hukukunda Temel İlkeler	6
1.3.1. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi	7
1.3.2. Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi	7
1.3.3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği İlkesi	7
1.3.4. Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi	7
1.3.5. İnsan Haysiyetinin Korunması İlkesi	8
1.3.6. Tek Fiile Tek Ceza İlkesi	8
1.4. Ceza Hukuku Kavramları	9
1.4.1. Suç Kavramı	9
1.4.2. Ceza Kavramı	9
1.4.3. Kast ve Taksir Kavramları	9
1.4.4. Teşebbüs Kavramı	10
1.4.5. İştirak Kavramı	10
1.4.6. Gönüllü Vazgeçme	11
1.4.7. Etkin Pişmanlık	11
1.4.8. Haksız Tahrik	11
1.4.9. Meşru Savunma	12
1.4.10. Zorunluluk Hâli (İztırar)	12
UYGULAMA FAALİYETİ	13
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2. CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU işlemleri	16
2.1. Ceza Muhakemesi Hukuku Hakkında Genel Bilgiler	16
2.2. Ceza Muhakeme Hukuku'nun Amacı	17
2.3. Ceza Muhakemesinin Evreleri	17
2.3.1. Soruşturma Evresi	17
2.3.2. Kovuşturma Evresi	18
2.4. Ceza Muhakemesine Hakim Olan İlkeler	19
2.4.1. Hukuk Devleti İlkesi	19
2.4.2. Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi	19
2.4.3. Delil Serbestisi İlkesi	19
2.4.4. İnsan Şeref ve Haysiyetine Saygı	20
2.4.5. Kıyas Yapılabilmesi	20
2.4.6. Bağımsız ve Tarafsız Hâkim İlkesi	20
2.5. Yargılamaya İlişkin İlkeler	21

2.6. Ceza Muhakemesinde Kişiler.....	22
2.6.1. Hâkim	22
2.6.2. Cumhuriyet Savcısı	23
2.6.3. Sanık.....	23
2.6.4. Tanık.....	23
2.6.5. Katılan	24
2.6.6. Bilirkişi.....	24
2.7. Mahkeme Kararları	25
2.8. Koruma Tedbirleri.....	28
2.8.1. Yakalama ve Gözaltı	28
2.8.2. Tutuklama.....	28
2.8.3. Adli Kontrol	29
2.8.4. Arama	30
UYGULAMA FAALİYETİ.....	31
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	34
3. İLAM VE İNFAZ İŞLEMLERİ.....	34
3.1. İlam Kavramı.....	35
3.2. İlamın Şekli	35
3.3. İlam Çeşitleri	40
3.3.1. Hapis Cezalarına İlişkin İlamlar.....	40
3.3.2. Para Cezalarına İlişkin İlamlar	41
3.3.3. Güvenlik Tedbirleri	42
3.4. Ceza ve İnfaz İşlemleri.....	42
3.4.1. Kavramlar.....	42
3.4.2. İnfaz İşlemleri	43
3.4.3. İnfazın Temel İlkeleri.....	44
3.4.4. İnfaz Kurumları Türleri ve Çeşitleri.....	44
3.4.5. Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri.....	45
3.4.6. Niteliklerine ve Kapasitelerine Göre Cezaevleri.....	49
3.4.7. İnfazı Sona Erdiren Hâller.....	51
3.4.8. İnfaz İşlemi Birimleri	54
DEĞERLER ETKİNLİĞİ	56
UYGULAMA FAALİYETİ.....	57
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	58
MODÜL DEĞERLENDİRME	59
CEVAP ANAHTARLARI.....	63
KAYNAKÇA	65

AÇIKLAMALAR

ALAN	Adalet
DAL	Alan ortak
MODÜLÜN ADI	Ceza Muhakemesi Hukuku ve Ceza Hukuku İşlemleri
MODÜLÜN SÜRESİ	40/34
MODÜLÜN AMACI	Bireye/öğrenciye Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku işlemlerini yerine getirmek ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	1. Ceza Hukuku işlemlerini yerine getirebileceksiniz. 2. Ceza Muhakemesi Hukuku işlemlerini yerine getirebileceksiniz. 3. İlamat ve infaz işlemlerini yerine getirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Modülün işleneceği ortamda, konuyla ilgili ders kitapları, yardımcı kaynaklar, bilgisayar ve İnternet ağı. Donanım: Kırtasiye malzemesi, bilgisayar ve İnternet ağları.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Bireysel öğrenme materyali içinde yer alan ve her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendirebileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrencimiz,

Hukuk kurallarını insanlar oluşturdıklarına göre bu yolla kurulan sistemin de insanı ve onun haklarını ön plana alan ilkeleri içermesi gerekir. Bunu yapmayan bir hukuk sisteminin çağdaş, demokratik ve insan haklarına saygılı olduğundan söz edilemez. Uluslararası sözleşmeler ve demokratik anayasal kurallar, yasa koyucunun bu alandaki takdir hakkının sınırlarıdır.

Devlet, kuralların ihlal edilip edilmediğini araştırırken bireysel özgürlüklerin zarara uğratılması ihtimalini en aza indirmekle yükümlüdür. Devlet bu görevini yerine getirirken bunu, yasalar özellikle Ceza ve Ceza Muhakemesi Yasaları ile sağlamaya çalışır. Ceza Muhakemesi Yasası, insan haklarının teminat altına alınması açısından en temel yasaların başında gelir. Düzenlediği bütün hususlar, kişi özgürlüğü ve güvenliğini yakından ilgilendiren kanunlardır. Bu hususların iyi bilinmesi, adli yardımcı hizmetler yapan personelin de işlerini kolaylaştıracak, devletin bu işlerini gerçekleştirmesine de büyük bir katkı sağlayacaktır.

Sizlerin mesleki hayatınızda iş ve işlemlerinizi Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku'nun temel kavramlarını bilerek yürütmeniz, işlerinizin daha sağlıklı olması ve temel hürriyetlerin daha teminatlı olarak sağlanması anlamına gelir. Bu materyal ile kazanacağınız bilgi ve beceriler, çalıştığınız kurumlarda aranılan nitelikte elemanlar olmanızı sağlayacak ve sizler bu konuda kariyer yapma imkânına sahip olacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Ceza Hukuku işlemlerini yerine getirebilecek ve Ceza Hukuku ile ilgili temel kavramları açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ceza Hukukunun kaynaklarını araştırarak bilgi notu hazırlayınız.
- Ceza Hukukunun temel kavramlarıyla ilgili beyin fırtınası yapınız.
- Ceza mahkemesi hâkimi ile görüşüp bu konu ile ilgili olayları araştırınız.

1. CEZA HUKUKU İŞLEMLERİ

1.1. Ceza Hukuku Tanımı

Ceza hukuku, suç adı verilen insan davranışının yapısını inceleyen ve buna özgü yaptırımlar öngören hukuk dalıdır. Görüldüğü gibi ceza hukukunun iki temel unsuru suç ve yaptırımdır.

Dar anlamda ceza hukuku, maddi ceza hukuku olarak da adlandırılır, suçları ve yaptırımlarını konu alır. Geniş anlamda ceza hukuku ise maddi ceza hukukunun yanı sıra ceza muhakemesi hukuku ve infaz hukukunu kapsar.

Ceza hukukunun görevi, toplumsal ve sosyal barışı sağlamaktır. Bu görevini kişilerin birbirlerine karşı işlemiş oldukları suçlarda uzlaştırma yoluna giderek yapabilmektedir. İnsanlara eşitlik algısını hukuk yoluyla aşılama ve empati gelişimi sağlayarak suç oluşumunu azaltabilmektedir.

Ceza Hukuku’nun iki temel işlevi vardır:

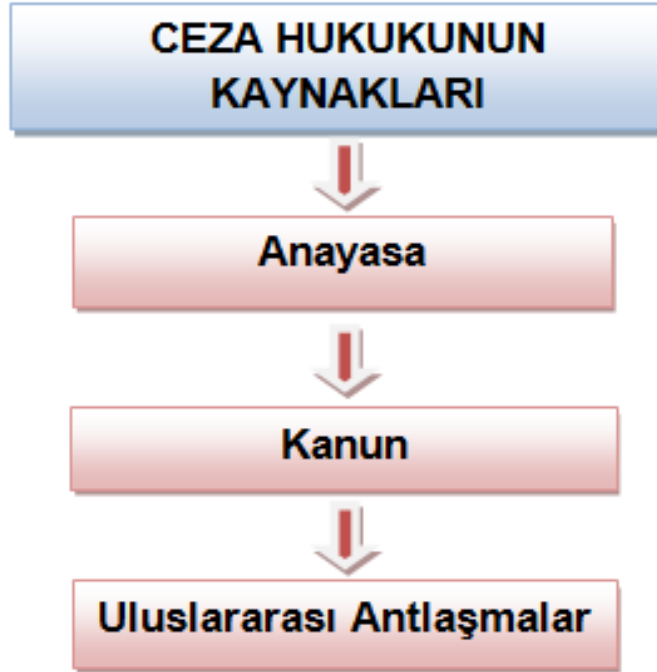
- **Suçun işlenmesi hâlinde cezalandırma işlevi (cezalandırıcı işlev):** Bu işlev ile kişiye kanunda suç sayılan fiilleri gerçekleştirme hâlinde yine kanunda sayılan ceza sınırları ölçüsünce yaptırım uygulanır.
- **Cezalandırma işlevi sırasında toplumu koruyucu işlev:** Bu işleve örnek olarak suç sayılan eylemlerinden dolayı kişiler hapisle tazyik olunur ve toplum suça tekrar teşebbüs edecek kişilerle aynı ortamda yaşamaz.

➤ **Yeni Türk Ceza Kanunu'na göre ceza kanununun amaçları**

- Kişi hak ve özgürlüklerini
- Kamu düzeni ve güvenliğini
- Hukuk devletini
- Kamu sağlığını ve çevreyi
- Toplum barışını korumaktır.
- Suç işlenmesini önlemektir.

1.2. Ceza Hukuku'nun Kaynakları

Ceza Hukuku'nun kaynakları yaptırımlarda kullanılan kuralların nelere dayandığını gösteren ögelerdir. Bu kaynaklar kendi içinde temel ve yardımcı kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır.

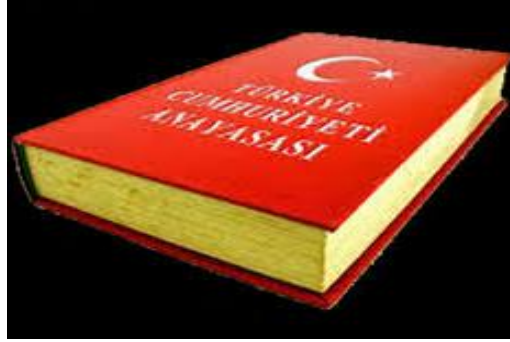

Tablo 1.1: Ceza hukuku kaynakları

1.2.1. Ceza Hukuku'nun Temel Kaynakları

➤ **Anayasa**

Suç ve ceza, bireylerin hak ve hürriyetlerini sınırlayan kavramlar olduğu için Ceza Hukuku'nun temel ilkeleri Anayasa'da yer alır. Ceza Hukuku'nun genel çerçevesini Anayasa çizer. Kanun koyucu, ancak bu çerçeve kapsamında ve Anayasa'da gösterilen biçimde suç ve ceza koyabilir. (Anayasa 38. madde)

Fotoğraf 1.1: Anayasa kitapçığı

➤ Kanun

TCK'nin 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasına göre; “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.*” Bu maddeden de anlaşılacağı gibi Ceza Hukuku'nun başlıca kaynağı kanundur. Kanunsuz bir şekilde suç da ceza da oluşturulamaz.

Ceza Kanunları üç kısımda incelenir:

- **Temel Ceza Kanunu:** Türk Ceza Hukuku'nda, ceza kurallarını düzenleyen ana kanun 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'dur. Genel ve esas kanun olup ceza hükümlerinin uygulanmasında ilk başvurulması gereken metni teşkil eder. Türk Ceza Kanunu'nun amacı; kişi hak ve hürriyetlerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.
- **Tamamlayıcı Ceza Kanunları:** Türk Ceza Kanunu ile aynı anda yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Ceza Kanunu'nu tamamlayan kanunlardır.
- **Özel Ceza Kanunları:** Çeşitli alanlarda, suç ve ceza koyar. Bazı özel ceza kanunları ise sadece suçu tanımlayarak cezasını gösteremez, ceza için Türk Ceza Kanunu'na göndermede bulunur.

➤ Uluslararası Antlaşmalar

1982 Anayasası'nın 90'ıncı maddesinin 5'inci fıkrasında; “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri*

esas alınır” denilmektedir. Bu düzenleme çerçevesinde uluslararası antlaşmaların da temel kaynaklardan olduğu kabul edilmelidir.

Fotoğraf 1.2: Uluslararası antlaşmalar

1.3. Ceza Hukukunda Temel İlkeler

CEZA HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER		
Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi	Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi	Cezaların Şahsiliği İlkesi
Kanun Önünde Eşitlik İlkesi	İnsan Haysiyetinin Korunması İlkesi	Tek Fiile Tek Ceza İlkesi

Tablo 1.2: Ceza hukuku ilkeleri

1.3.1. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi

Yasada gösterilmeyen bir fiil suç oluşturmaz, suça sadece yasada belirtilen ceza verilebilir anlamına gelir. Böylece hâkimin suç sayma ve cezalandırma yetkisi sınırlandırılmıştır. Diğer yandan kanunilik ilkesiyle birlikte bireyler devletin suç saydığı fiilleri öğrenme fırsatını elde etmiş olur.

➤ **Kanunilik ilkesiyle birlikte şu sonuçlar çıkar:**

- Örf ve adet ile suç yaratılamaz.
- Ceza Hukuku'nda kıyas yasaktır. (Kıyas, hüküm bulunmayan meseleye daha önceden karar verilmiş bir hüküm örnek alınarak onun faydalandığı kanunların emsal alınmasıdır.)
- Ceza Kanunları belirli ve açık olmalıdır.
- Ceza Kanunları geçmişe yürümez. (Lehe olan kanunlarda istisnalar yer almaktadır.)
- İdarenin düzenleyici işlemiyle suç ve ceza yaratılamaz.

1.3.2. Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi

Failin suç oluşturan bir eylemi gerçekleştirmesinde kusuru olmadıkça ceza yaptırımına maruz kalamayacağını ifade eden ilkedir. Kusur; bir eylemin isnat kabiliyeti bulunan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek ya da en azından bilerek yapılmasıdır. Bilmeden ve istemeden yapılan bir hareketten dolayı kimse cezalandırılmaz.

➤ Bu ilkenin önemli sonuçları vardır:

- Kusursuz kişiye ceza verilmez.
- Ceza failin kusurunun derecesini geçemez.
- Ceza failin hak ettiğiinden az olamaz.
- Ceza sorumluluğu şahsidir (Anayasa madde 38). Kimse başkasının fiilinden dolayı cezalandırılmaz.

1.3.3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği İlkesi

Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesine göre “Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbirleri uygulanabilir.” Bu hüküm uyarınca ceza sorumluluğunun kişisel olduğu belirlenmiştir.

1.3.4. Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi

Ceza Kanunu uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, millî veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Türk Ceza Kanunu 3. maddede “Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığı ile orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz.” denilerek adalet ilkesine yer verilmiştir.

Resim 1.1: Eşitlik

1.3.5. İnsan Haysiyetinin Korunması İlkesi

Suç işlediği için ceza yaptırımına tabi tutulan kişinin yeniden topluma kazandırılmasını amaç edinen ilkedir. Bu ilke gereği kişi suç işlese de insan haysiyetine yaraşır bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmedilmelidir. Anayasa’nın 17. maddesinde: “Hiç kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.” hükmü ile insan onurunun korunması güvence altına alınmıştır. Bu amaçla ölüm cezası, kırbaç, taşlama ve sair cezalar kabul edilmemiştir.

1.3.6. Tek Fiile Tek Ceza İlkesi

Failin işlemiş olduğu bir fiil nedeniyle tek bir ceza verilmesi, bir suçta bir ceza şeklinde formüle edilen ilkedir. Bu ilke uyarınca yargılama yapılarak hüküm verilen bir konu hakkında yeniden yargılama yapılamaması gerekir. Bu ilkenin yurt dışında işlenen suçlarla ilgili istisnaları vardır. Uluslararası suçlarda bu ilkeye geçerlilik tanınmamıştır. Örnek olarak uyuşturucu madde imal veya ticaret suçu gösterilebilir.

Bir kimse yurt dışında yargılansa ve hüküm verilse dahi bazı hâllerde Türkiye’de tekrar yargılanır. Ancak kişi, ikinci kez yargılansa dahi, kişinin yurt dışında olsa bile maruz kaldığı bütün özgürlük kısıtlamaları cezadan mahsup edilir.

1.4. Ceza Hukuku Kavramları

1.4.1. Suç Kavramı

Suç, yanlış ya da zararlı olduğu için yasaklanan ve bazı durumlarda cezalandırılan davranıştır. Suç, hukuk düzeninin kendisine bir cezai yaptırım bağladığı insan davranışlarıdır. Hukuki anlamda suç, bir toplumdaki hukuki kurumlar tarafından ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış fiildir.

Fotoğraf 1.3: Suç

1.4.2. Ceza Kavramı

Ceza, toplumca değer verilen yararların önemli derecede ihlaline karşı devletin öngördüğü yaptırımdır. Toplum düzenini bozan kişiye karşı, işlediği fiil sebebiyle toplumun kınama duygusunu belirten bir yaptırımın uygulanması zorunludur. Toplumun kınama duygusunu açıklayan, failin kusuru ile orantılı olarak verilen, kişi üzerinde acı ve ıstırap veren, bozulmuş toplum düzenini eski hâle getirmeyi amaçlayan yaptırım cezadır.

Bir toplumda, toplumun koymuş olduğu kurallara uygun hareket etmemek suretiyle topluluk düzenini bozan kimseler bulunabilir. Fakat bilindiği üzere hukuk kurallarının ayırıcı özelliklerinden birisi bunların devlet gücü ile desteklenmiş olmalarıdır. Hukuk kurallarına aykırı hareket edenlerin bu eylemleri ile toplum düzeni bazen o kadar şiddetli bir şekilde bozulur ki düzen bozucu harekette bulunanların ceza yaptırımına çarptırılmaları gerekir.

1.4.3. Kast ve Taksir Kavramları

Kasıt, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir (TCK Madde 21).

Taksir, Ceza Hukuku anlamında "Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanunî tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir." (Türk Ceza Kanunu madde: 22/2). Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hâllerde cezalandırılır.

1.4.4. Teşebbüs Kavramı

Teşebbüs, ceza hukukunda failin suç işlemek üzere icra hareketlerine başlamış olmasına karşın elinde olmayan nedenlerle kanuni unsur içinde tanımlanan sonucun gerçekleşmemiş olmasıdır.

Kısaca, ceza hukuku anlamında teşebbüs, subjektif anlamda tamamlanmış, ancak objektif anlamda tamamlanmamış fiildir. Yani fail, ceza kanununda tanımlanan neticenin gerçekleşmesi için elinden geleni yapmış, ancak netice failin iradesi dışındaki nedenlerle gerçekleşmemiştir. Kanuni unsurdaki neticenin gerçekleşmemiş olması nedeniyle teşebbüs edilen fiile Türk Ceza Kanunu'nun 35. maddesi gereğince tamamlanmış suça oranla daha hafif cezalar verilir.

Suçta teşebbüs hâlinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine de dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilir.

Teşebbüste işlenebilir bir suç olmalı, fail kasten hareket etmeli, icraya başlanmış olmalı ve fail neticeyi istemesine rağmen bir sebeple sonuç gerçekleşmemelidir.

1.4.5. İştirak Kavramı

Ceza Kanunu'nda belirtilen bir suçun birden fazla fail tarafından işlenmesi hâlinde çok failli suç, yalnızca bir kimsenin suç işlemesi hâlinde ise tek failli suç söz konusu olur.

Örnek: Kavga suçu en az iki fail tarafından gerçekleştirilebilen bir suç iken hırsızlık suçu tek failli bir suçtur.

Örnek: Rüşvet suçu, bir rüşvet alan ve bir de rüşvet veren kimsenin varlığını zorunlu kıldığından çok failli bir suçtur.

İştirak tek failli bir suçun birden fazla kimse tarafından işlenmesidir. İştirak ceza sorumluluğunu genişleten bir kurumdur.

➤ İştirak şartları şunlardır:

- Birden çok fail olmalıdır.
- Suçun icrasına başlanmalıdır.
- Failleri işlenen suça katkı sağlamalıdır.
- İştirak yalnızca aktif hareketlerle değil ihmalî hareketlerle de işlenebilir. (Hırsızla anlaşılan güvenlik görevlisinin gece kasaları kilitlememesi suretiyle iştirak etmesi ise ihmalî bir harekettir.)

1.4.6. Gönüllü Vazgeçme

Failin kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini önlemesidir. Gönüllü vazgeçme genel bir düzenlemedir. Bütün suçlar bakımından mümkün olabilir.

TCK 36. maddeye göre fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.

Gönüllü vazgeçme, cezayı kaldıran kişisel bir nedendir. Gönüllü vazgeçme icra hareketleri aşamasında olabilirken suç tamamlandıktan sonra mümkün değildir.

Örnek: Hırsız A çaldığı eşyaları ertesi gün hâline üzüldüğü ev sahibine geri vermiştir. Bu durumda gönüllü vazgeçme yoktur. Çünkü suç tamamlanmıştır.

Örnek: Öldürmek için ayağına taş bağlayıp denize attığı kişiyi henüz ölmeden denizden çıkarmak gönüllü vazgeçmedir.

Gönüllü vazgeçme hâlinde faile işlemek istediği suçtan dolayı ceza verilmez. Ancak gönüllü vazgeçtiği ana kadarki eylemleri suç oluşturuyorsa sadece o suçtan ceza verilir. Mesela, birini öldürmek için ruhsatsız silah alan kişi, hasmını öldürmek için evine girmiş fakat öldürmemiştir. Bu durumda öldürme suçundan gönüllü vazgeçmiş ama ruhsatsız silah bulundurma ve konut dokunulmazlığını ihlal suçundan ceza alır.

1.4.7. Etkin Pişmanlık

Suçun bütün unsurları ile tamamlandıktan sonra failin suç yolunda ilerlemekten dönmesine etkin pişmanlık denir. Etkin pişmanlık yalnızca suç tamamlandıktan sonra belli suçlar bağlamında cezayı kaldıran ya da azaltan kişisel bir nedendir. Etkin pişmanlık genel bir neden değildir. Her suç bakımından uygulanmaz.

Örnek: K, gece vakti M'nin evine girerek 500 Türk lirasını çalmış ancak ertesi gün M'nin çok fakir olduğunu öğrenmiş ve parayı iade etmiştir.

1.4.8. Haksız Tahrik

Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimsenin cezasında indirim uygulanmasına imkân sağlayan durum haksız tahriktir. Bu durumda fail suçu işlerken içinde bulunduğu psikolojik durum itibarıyla üzüntünün etkisi altında suç işlemektedir.

Haksız tahrik ceza sorumluluğunu kaldırmaz, azaltır. Faile ceza verilir fakat indirim yapılır. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve

müebbet hapis cezası yerine de on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir (TCK Madde 29).

1.4.9. Meşru Savunma

Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

Örneğin kendisine veya bir başkasına silahla saldırıldığını gören kişinin kendi silahıyla karşılık vermesi meşru savunmadır.

1.4.10. Zorunluluk Hâli (İztırar)

Gerek kendisine gerekse bir başkasına ait bir hakka yönelik olup bilerek neden olmadığı ve başka surette korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiilden dolayı kişiye ceza verilmez.

Zorunluluk hâlinde işlenen suç hakkında **beraat kararı** değil, **ceza verilmesine yer olmadığı kararı** verilir. Yine bu eylem nedeniyle ortaya çıkan zararların tazmin edilmesi gerekir. Örneğin, dağ yolunda giderken kurtların saldırısına uğranılmışsa yaşam hakkını korumak için orada bulunan bir evin kapısının kırılarak içeri girilmesi zorunluluk hâlidir. Böyle bir durumda kişiye ceza verilmez ama kapıyı kırdığı için onun zararını ödemelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek Ceza Hukuku'na ait uygulama faaliyetini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ceza Hukuku'nun işlevlerini açıklayınız.	➤ 5237 sayılı Ceza Kanunu'nu incelemelisiniz.
➤ Ceza Hukuku'nun temel kaynakları ve yardımcı kaynakları arasında nelerin yer aldığını maddeler hâlinde olacak şekilde açıklayınız.	➤ Adliye giderek ceza konularıyla ilgili araştırma yapmalısınız.
➤ Ceza Hukuku'nun temel ilkelerinin hangi maddeler olduğunu ve bunların içeriklerini açıklayınız.	➤ İnternette ilgili sitelere girerek araştırma yapmalısınız.
➤ Suç ve ceza kavramlarının amacını açıklayınız.	➤ Konuyla ilgili kaynak kitaplardan faydalanmalısınız.
➤ İştirak, teşebbüs, gönüllü vazgeçme, etkin pişmanlık, haksız tahrik kavramlarını açıklayınız.	➤ Adalet Bakanlığının yayınlarından faydalanmalısınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk Ceza Kanunu'nun amaçlarından değildir?
A) Kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini korumak
B) Toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemek
C) Hukuk devletini korumak, kamu sağlığını ve çevreyi korumak
D) Devletin yapısı ve işleyişini sağlamak
E) Kişiyi topluma kazandırmak
2. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Hukuku'nun işlevlerindendir?
A) İnsan davranışının yapısını incelemek
B) Toplumsal barış adına işlemler yapmak
C) Suç işlenmişse yaptırım kurallarını uygulamak
D) Toplumun koruma adına işlemler yapmak
E) Hepsi
3. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Hukuku'nun temel kaynaklarından değildir?
A) İçtihatlar
B) Anayasa
C) Kanun
D) Uluslararası antlaşmalar
E) Temel Ceza Kanunları
4. “Açıkça suç olarak kabul edilmeyen fiiller için kimseye ceza verilmez.” hükmü aşağıdaki temel ilkelerden hangisini ifade eder?
A) Eşitlik ilkesi
B) Kanunilik ilkesi
C) Kıyas yasağı
D) Bağdaşmazlık
E) Cezaların şahsiliği
5. Aşağıdakilerden hangisi kanunlara denk sayılan Ceza Hukuku temel kaynağıdır?
A) Anayasa
B) İçtihatlar
C) Uluslararası antlaşma
D) Ahlak kuralları
E) Doktrin

6. Haksız bir fiilin etkisiyle hiddetlenerek suç işleyen kimseye ceza indirimi uygulanması aşağıdaki kavramlardan hangisinin gereğidir?
- A) Meşru müdafaa
 - B) Haksız tahrik
 - C) Zorunluluk hâli
 - D) İztırar
 - E) Gönüllü vazgeçme
7. Karısını öldürmek isteyen kocanın, karısının yiyeceğine zehir koyduktan sonra henüz ölmeden panzehir vermesi adamın hangi ceza kavramından faydalandığını gösterir?
- A) Gönüllü vazgeçme
 - B) Etkin pişmanlık
 - C) Teşebbüs aşamasında kalma
 - D) İşlenemez suç
 - E) Zincirleme suç
8. Aşağıdakilerden hangisi iştirak şartlarından değildir?
- A) Birden çok fail bulunmalıdır.
 - B) Failler işlenen suça katkı sağlamalıdır.
 - C) Suçun icrasına başlanmalıdır.
 - D) İhmalî hareketlerle suç işlenebilir.
 - E) Sadece aktif hareketle suç işlenmiş olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Ceza Muhakemesi Hukuku işlemlerini yerine getirebilecek ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile ilgili temel kavramları açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ceza Muhakemesi Hukuku kaynaklarını araştırarak bilgi notu hazırlayınız.
- Ceza işleyişini, konusunu ve şartlarını araştırınız.
- Ceza Muhakemesi Hukuku'nun genel bilgilerini ve cezaların işleyişini mahkemelerden araştırma yaparak örnekler eşliğinde sınıfta tartışınız.

2. CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU İŞLEMLERİ

2.1. Ceza Muhakemesi Hukuku Hakkında Genel Bilgiler

Bir suçun işlenip işlenmediğini, işlenmişse kim tarafından ve hangi şartlar altında işlendiğini araştırarak hukuk dalına ceza muhakemesi hukuku denir. Ceza Muhakemesi Hukuku, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenleyen Kamu Hukuku dalıdır.

1929 tarihli eski Ceza Muhakemesi Usulü Hukuku Almanya'dan alınmıştı. Yeni kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'dur. Ceza Muhakemesi Hukuku'nun temel kaynağı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'dur. Bu kanun dışında ceza muhakemesi normu ihtiva eden çok sayıda kanun vardır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 5187 sayılı Basın Kanunu bunlardan bazılarıdır.

Ceza Muhakemesi Hukuku, hem kamu düzeni ve güvenliği, kamu otoritesi, hem de temel hak ve hürriyetler açısından büyük bir önem taşır. Bu sebeple ceza muhakemesi kuralları sadece kanun ve yönetmeliklerde değil, anayasalarda ve uluslararası sözleşmelerde de yer almıştır.

2.2. Ceza Muhakeme Hukuku'nun Amacı

Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğin araştırılıp bulunmasıdır. Ancak bu yapılırken insanlık onuru, hukukun ve ceza muhakemesi hukukunun temel ilkeleri daima göz önünde bulundurulur. Maddi gerçek, her ne pahasına olursa olsun, insan hakları ihlallerine yol açmadan araştırılıp bulunmalı, adalet gerçekleştirilmeli ve hukuki barış sağlanmalıdır.

Resim 2.1: Ceza Muhakeme Kanunu

➤ Ceza Muhakeme Hukuku'nun konusu

Ceza muhakemesinin konusu bir ceza uyuşmazlığının çözümüdür. Uyuşmazlığın, soruşturma ve kovuşturma ile kişi ve fiil unsurları vardır. Soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen aşamayı; kovuşturma, iddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen aşamayı ifade eder.

Ceza Muhakemesi işleyişinde davalarda kural olarak Cumhuriyet Savcıları mahkemeyi harekete geçirir. Ceza, devlet adına verildiği için dava da devlet adına açılmalıdır. Bu görev Cumhuriyet Savcısı'na verilmiştir.

2.3. Ceza Muhakemesinin Evreleri

2.3.1. Soruşturma Evresi

Suç sayılan eylemin gerçekleşmesinden sonra bu durumun yetkili mercilere ihbar/şikâyet yoluyla bildirilmesi ile hemen yargılama aşamasına geçilmez.

İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173'üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma işlemlerini

başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet Savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir (CMK 158).

Soruşturma evresinde, ihbar/şikâyeti alan Cumhuriyet Savcılığı soruşturmaya gerek görürse suç, suçlu ve suça ilişkin deliller hakkında soruşturma yaparak neticede bir soruşturma dosyası hazırlar. Bu evre savcının yazılı bir belge hazırlayıp mahkemeye sunması ve mahkemenin kabul etmesi aşamasına kadar olan zamanı kapsar.

Kural olarak soruşturma evresi gizli ve yazılıdır. Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. Cumhuriyet Savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.

Soruşturma sonucunda suç olduğu konusunda yeterli şüpheyne ulaşılmış ise Cumhuriyet Savcısı tarafından bir iddianame hazırlanır. Hazırlanan iddianame yetkili ve görevli mahkemeye sunulur. Cumhuriyet Savcısı iddianamede kanunen zorunlu olan bütün bilgi, isim, adres, delil gibi unsurlara yer vermek zorundadır. Cumhuriyet Savcısı sadece failin aleyhine değil lehine bir durum var ise onu da iddianame de belirtmek zorundadır.

- Cumhuriyet Savcısı;
 - Cezayı kaldıran bir sebep olarak etkin pişmanlık veya kişisel cezasızlık hâlleri varsa
 - Cumhuriyet Savcısı yeterli delile ulaşamamışsa, fail için yeterli şüphe bulunmuyorsa
 - Suçun oluşmadığına kanaat getirmişse kovuşturmaya yer olmadığına karar verebilir.
- Cumhuriyet Savcısı;
 - Soruşturma konusu suçun takibi şikâyeteye bağlı olması
 - Cezanın üst sınırı 1 yıldan aşağı bir ceza içermesi hâllerinde 5 yıl süreyle kamu davasının açılmasını erteleyebilir.

2.3.2. Kovuşturma Evresi

Kovuşturma aşaması Cumhuriyet Savcısı'nın iddianame hazırlayıp mahkemeye sunması ve iddianamenin kabul edilmesiyle başlamış olur. Bu evrede duruşma yapılır. Kanunda yazılı hâller dışında (gaiplik, kaçaklık, yokluk) sanık hazır bulunmadan duruşma yapılamaz.

Duruşmanın düzeni, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından sağlanır. Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın düzenini bozan kişinin, savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emreder.

Kişi dışarı çıkarılması sırasında direnç gösterir veya karışıklıklara neden olursa yakalanır ve hâkim veya mahkeme tarafından, avukatlar hariç, verilecek bir kararla derhâl dört güne kadar disiplin hapsine konulabilir. Ancak çocuklar hakkında disiplin hapsi uygulanmaz.

Davranışları nedeniyle hazır bulunmasının duruşmanın düzenli olarak yürütülmesini tehlikeye sokacağı anlaşıldığında sanık, duruşma salonundan çıkarılır. Mahkeme, sanığın duruşmada hazır bulunmasını dosyanın durumuna göre savunması bakımından zorunlu görmezse oturumu yokluğunda sürdürür ve bitirir.

2.4. Ceza Muhakemesine Hakim Olan İlkeler

2.4.1. Hukuk Devleti İlkesi

Yasama, yürütme ve yargıdan ibaret bulunan egemenlik, kayıtsız, şartsız millete aittir (Anayasanın 6-9. maddesi). Millet, egemenlik denilen bu muazzam gücü yetkili organlar olan yasama gücünü, Türkiye Büyük Millet Meclisi; yürütme gücünü, Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu ve idare; yargı gücünü de bağımsız mahkemeler eliyle kullanır (Anayasa'nın 6/2-9. maddesi).

16 Nisan 2017 tarihli Anayasa'da değişiklik yapılmasına dair 6771 sayılı kanun gereğince birlikte yapılacak Türkiye Büyük Millet Meclis ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden sonra Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi sadece Cumhurbaşkanlığına geçecektir. Hukuk devleti ilkesine göre bu organlar güçlerini, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde insan haysiyetini korumak, temel hak ve hürriyetleri gerçekleştirmek, adaleti ve hukuk güvenliğini sağlamak amacıyla kullanabilirler ve bu onların meşruluğunun temelini oluşturur.

2.4.2. Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılmaz. Maddi olay kuşkulu ise bundan sanık yararlanır. Kesin kanaate ulaşılmadan mahkûmiyet kararı verilemez. Bu ilkeye aynı zamanda iyi niyet karinesi de denilir. Buradaki amaç bir kimse hakkında kesin suçlu kararı verilmediyse o kişiye suçlu atfı yapılamayacağıdır.

2.4.3. Delil Serbestîsi İlkesi

Ceza muhakemesi hukukunda hukuka uygun bir yolla elde edilmiş olması ve akla uygun olması koşuluyla her şey delil olabilir, her şey her şeyle ispat edilebilir.

Delil serbestîsi ilkesinin tek istisnası vardır, o da duruşma tutanağının ispat gücüdür. Duruşmanın nasıl yapıldığı, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapıp

yapılmadığı, ancak tutanakla ispat olunabilir. Tutanağa karşı yalnız sahtecilik iddiası yöneltilebilir.

2.4.4. İnsan Şeref ve Haysiyetine Saygı

Ceza yargılamasının asli unsuru şüpheli/sanık olmakla birlikte bu kimse yargı organları elinde bir süje, anlamsız bir konu olmaktan öte, suçlu olsa/suç şüphesi altında olsa dahi sırf insan olması sebebiyle belirli haklara sahip olan ve bu haklarına saygı gösterilmek zorunda olan bir varlıktır. Bu sebeple suç işlemiş olsa dahi insanlık şeref ve haysiyetine uygun bir muameleye tabi tutulmalıdır. Bütün işlemler hukuk kuralları dâhilinde insanlık şeref ve haysiyetine uygun olmalıdır. Nitekim susma hakkı ve yasak sorgu usulleri ile elde edilen delillere dayanılma yasağı bu ilkenin yansımalarıdır.

Suç işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak Ceza Hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir.

Resim 2.2: İnsan haklarına saygı

2.4.5. Kıyas Yapılabilmesi

Ceza hukukunda kıyas yasak olduğu hâlde ceza muhakemesi hukukunda kıyas yapılabilir. Dolayısıyla kanunda boşluk olan hâllerde benzer hukuk kuralları uygulanabilir. Hâkim boşluk olduğu gerekçesiyle davaya bakamayacağını ileri süremez. Bununla birlikte sınırlayıcı hükümler ile istisnai hükümlerin varlığı durumunda kıyas yasaklanmıştır.

2.4.6. Bağımsız ve Tarafsız Hâkim İlkesi

Bağımsızlık, kimseden emir almamak; tarafsızlık ise iddia ve savunma makamları bakımından objektif davranmak, birini veya diğerini kayırmamak demektir. Hâkimin bağımsız ve tarafsız olmasının insan hakları bakımından büyük öneminin vardır. Hâkimleri bağımsız ve tarafsız olmayan, belli kimselerin özellikle de iktidarın talepleri doğrultusunda karar veren bir devlete hukuk devleti denemez. Bu ilke CMK'nin 232, 233 ve 238'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

2.5. Yargılamaya İlişkin İlkeler

➤ Sözlülük ilkesi

Duruşmada sözlü olarak ne söylenmişse ancak onun karara temel kabul edilmesini ifade eden ilkeye de **sözlülük ilkesi** denir. Bu ilke, kural olarak son soruşturma safhasında söz konusu olur. Sanığın sorgusu, delillerin dinlenmesi, son iddia ve savunmalar hep sözlü yapılır. Duruşmada konuşulmamış hususların karar verme sırasında göz önünde tutulması mümkün değildir. Konuşulmamış olmak burada var olmamak, meydana gelmemekle eş anlamlıdır.

Resim 2.3: Mahkemede sözlü ifade

Yazılılık ilkesi ise muhakemede yazılı olarak ne söylemişse ancak onun hükme temel kabul edilmesini ifade eder. Ceza muhakemesinin soruşturma evresine, kural olarak yazılılık ilkesi hâkimdir.

➤ Alenilik ilkesi

Yargılamanın her evresi kamuya açık değildir. Bu ilkenin önemi duruşmanın öneminden kaynaklanır. Anayasaya göre mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Kural bu olmakla birlikte yasada düzenlenen bazı durumlarda duruşmalar gizli yapılabilir. Bunlar genel ahlak ve kamu güvenliğinin korunması ve sanığın yaşının küçüklüğüdür.

➤ Yargılamanın çabukluğu ilkesi

Ceza yargılamaının en kısa sürede bitirilmesi amaçlanırken şu iki husus nazara alınmıştır: Yargılamanın çabukluğu, bir suç işlendiğinde toplumdaki düzeni bozduğu ileri sürülen bir fiil söz konusu olup olmadığının araştırıldığı bir faaliyettir. Bu nedenle suç varsa bunun en kısa sürede tespiti ve sanığın cezalandırılması, toplumdaki düzenin sağlanması için şarttır.

Ceza yargılaması bir açıdan suçlu olmayanların da karıştığı bir hukuk dalıdır. Bu nedenle, maddi gerçek en kısa sürede aydınlığa çıkarılmalıdır ki bu kişilerin sanık statüsüne girmekle bozulan sosyal itibarlarının iadesi mümkün olabilsin. Öte yandan ceza yargılaması suçla uğraştığından medeni yargılamanın aksine, ceza yargılamasında delillerin önceden hazırlanması söz konusu olamaz. Bu bakımdan delillerin zamanla silinmesi, tanıkların zamanla olayı unutmaları gibi nedenler olduğundan yargılama en kısa sürede bitirilmelidir. Yargılama ne kadar çabuk yapılırsa ceza adaleti de o kadar erken gerçekleşmiş olur. Bu ilke adil yargılanma hakkı ile de ilgilidir.

2.6. Ceza Muhakemesinde Kişiler

2.6.1. Hâkim

İddia ve savunmaları değerlendirerek uyuşmazlık konusunda bir karar vermekle görevli ve yetkili kimseye hâkim adı verilir. Sulh Ceza Hâkimliği ve Asliye Ceza Mahkemelerinde tek hâkim bulunurken Ağır Ceza Mahkemesi'nde üç hâkim bulunur. Hâkim bağımsız ve tarafsız olmalıdır. Hâkimin tarafsızlığına gölge düşebilecek hâllerde hâkimin davaya bakması yasak kılınmıştır.

➤ Bu hâller;

- Suçtan kendisi zarar görmüşse
- Sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa
- Şüpheli, sanık veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biriye
- Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa
- Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü derece dâhil kan hısımlığı varsa
- Evlilik sona ermiş olsa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında ikinci derece dâhil kayın hısımlığı varsa
- Aynı davada Cumhuriyet Savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa
- Aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmişse şeklinde CMK'nin 22'nci maddesinde sayılmıştır.

Bu sayılan yasaklık ve yargılamaya katılamayacağı hâllerde hâkim bizzat çekinmek zorundadır. Ancak hâkim çekinmemişse bu hâllerde taraflar da hâkimi reddedebilirler. Yasak hâllerde hâkim yargılamanın her aşamasında çekilebilir. Çekilmemişse Cumhuriyet Savcısı, şüpheli, sanık veya müdafî, katılan veya vekili hâkimi çekilmeye davet edebilir.

Reddi istenen hâkim ret istemi hakkında karar verilinceye kadar sadece gecikmesinde sakınca bulunan işleri yapabilir.

2.6.2. Cumhuriyet Savcısı

Suç ihbarı veya şikâyet haber alındıktan sonra ihbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar veren, aksi takdirde soruşturma başlatan ve bu kapsamda soruşturma konusu ile ilgili şüphelinin lehine ve aleyhine delilleri toplayan ve nihayet yeterli suç şüphesine ulaştığında görevli ve yetkili mahkeme nezdinde kamu adına dava açan kimsedir.

Savcı dava açtıktan sonra bunu devlet adına temsil ve takip eder. İddianamenin mahkemece kabul edilmesiyle birlikte kovuşturma aşaması başlar, kamu davası açılmış olur. Bu aşamadan sonra şüpheli artık sanık olarak adlandırılır.

Suçla mücadele konusunda, toplumda suç işlenmesi ile bozulan düzenin yeniden kurulmasında ve suçluların cezalandırılmasında savcının büyük payı vardır. Bugün için her asliye mahkemesi yanında bir savcılık örgütü kurulmuştur. Ayrı bir savcılık örgütü yoktur. Her savcılık kuruluşunun başında bir başsavcı ve yeteri kadar savcı bulunur.

2.6.3. Sanık

Soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kimseye şüpheli, kovuşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kimseye ise sanık adı verilir. Sanığın hakkındaki suçlamayı öğrenme hakkı, susma hakkı, kendi lehine delil araştırılmasını isteme hakkı, tercüman yardımıyla faydalanma hakkı, yakınlarına durumunu bildirme hakkı vardır.

Sanık sadece kimlik bilgileri konusunda susma hakkını kullanamaz. Kimlik bilgilerini söylemek zorundadır. Bunun dışındaki bütün soru ve konularda susma hakkını kullanabilir.

2.6.4. Tanık

Beş duyu organı ile soruşturma ve kovuşturma konusu olay hakkında bir bilgi edinen kimseye tanık denir.

Ceza muhakemesinde tanıklık zorunludur. Çağrıya uymayan tanık hakkında zorla getirme kararı verilir. Tanık duruşmaya gelir ve fakat hiçbir kanuni neden olmaksızın tanıklık yapmaktan veya yemin etmekten çekinirse dava hakkında hüküm verilinceye kadar ve her hâlde 3 ayı geçmemek üzere disiplin hapsi ile cezalandırılabilir. Disiplin hapsi kararına itiraz edilebilir. Kişi tanıklığa ilişkin yükümlülüğüne uygun davranması hâlinde derhâl serbest bırakılır (CMK 60).

Cumhurbaşkanı kendi takdiri ile tanıklıktan çekinebilir. Tanıklık yapmayı istemesi hâlinde beyanı konutunda alınabilir ya da yazılı olarak gönderebilir.

- Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinme hakkına sahiptir:
 - Şüpheli veya sanığın nişanlısı

- Evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi
- Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy
- Şüpheli veya sanığın üçüncü derece dâhil kan veya ikinci derece dâhil kayın hısımları
- Şüpheli veya sanıkla aralarında evlatlık bağı bulunanlar

Tanıklıktan çekinebilecek olan kimselere, dinlenmeden önce tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilir. Bu kimseler, dinlenirken de her zaman tanıklıktan çekinebilirler.

Tanıklıktan çekinme hakkı olan kimseler, çağrıldıklarında mahkemeye gitmek zorundadırlar. Mahkemeye gitmeden tanıklıktan çekinme hakkı kullanılamaz. Mahkeme tarafından çağrılan bir kimse, tanıklıktan çekinme hakkına dayanarak çağrıya uymazsa mahkemeye zorla getirilir.

Bazı meslek grubundaki kişiler de mesleklerinin gereği tanıklıktan çekinme hakkına sahiptirler.

➤ Bu meslekler;

- Avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler
- Hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler.
- Mali işlerde görevlendirilmiş müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler çerçevesinde bu kişiler tanıklıktan çekinebilir.

Yukarıdaki fıkranın a bendinde belirtilenler dışında kalan kişiler, ilgilinin rızasının varlığı hâlinde tanıklıktan çekinemez.

2.6.5. Katılan

Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlunun ilk derece yargılanmasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına müdahil olmalarına **katılma**, bu şekilde müdahil olanlara ise **katılan** adı verilir.

Katılma yoluna dilekçe ile veya sözlü olarak başvuru yapılabilir. Katılma dava başladıktan sonra yapılsa bile davayı durdurmaz. Katılan kişi Cumhuriyet Savcısı'nın yaptığı temyiz işlemine de dâhil olabileceği gibi kendisi de ayrı olarak temyiz yoluna başvurabilir.

2.6.6. Bilirkişi

Çözümü uzmanlığı, özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda hâkime ilgili meslek ve sanat hakkında yardımcı olan kimseye bilirkişi adı verilir.

Bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına resen, Cumhuriyet Savcısı'nın, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir.

Bilirkişi hâkim tarafından atanır fakat Cumhuriyet Savcısı da soruşturma aşamasında bilirkişi atayabilir. Bilirkişi raporlarını 3 ay içinde hazırlamalıdır, bu süre sadece bir seferliğine uzatılabilir. Bu süre, işin niteliğine göre üç ayı geçemez. Bilirkişi tarafından hazırlanan rapor yerinde bulunmazsa reddedilebilir.

Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz.

2.7. Mahkeme Kararları

Duruşmada karar verilmeden önce Cumhuriyet Savcısı duruşmada bulunan müdafî, vekil ve diğer ilgilileri dinler. Duruşma dışında karar vermeden önce Cumhuriyet Savcısı'nın yazılı veya sözlü görüşü alındıktan sonra karar verilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 35'inci maddesinde mahkeme görülüp netice verileceği hâllerde hangi kararların verileceği yer alır.

Tablo 2.1: Karar türleri

Beraat kararı

Sanık kendisine yüklenilen suçı işlememişse, işlediği sabit olmamışsa, sanığın işlediği eylem yasada suç olarak öngörülmemişse ya da suç olmaktan çıkarılmışsa beraat kararı verilir.

Aşağıdaki hâllerin varlığında beraat kararı verilir:

- Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması
- Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması
- Yüklenen suç açısından failin kasıt veya taksirinin bulunmaması
- Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması
- Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması

➤ **Mahkûmiyet kararı**

Yüklenen suçı işlediğinin sabit olması hâlinde sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilir.

Yüklenen suçı işlediğinin kesin olması hâlinde belli bir cezaya mahkûmiyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur.

➤ **Ceza verilmesine yer olmadığı kararı**

Sanık hakkında;

- Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hâli ya da geçici nedenlerin bulunması
- Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hâli ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi
- Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması
- Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi hâllerinde kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

İşlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen;

- Etkin pişmanlık
- Şahsi cezasızlık sebebinin varlığı
- Karşılıklı hakaret
- İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı dolayısıyla faile ceza verilmemesi hâllerinde ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

➤ **Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı**

Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, 2 yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir (hâkimin takdirindedir).

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder.

- Bu kararın verilebilmesi için;
 - Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması
 - Mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması
 - Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi
 - Uzlaşmaya tabi bir suç olmaması gerekir.

➤ **Davanın reddi kararı**

Aynı fiil nedeniyle aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.

➤ **Davanın düşmesi kararı**

Yasada öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hâllerinde davanın düşmesine karar verilir. Ancak soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir. Bu karara itiraz edilebilir.

Derhâl beraat kararı verilebilecek hâllerde durma, düşme veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.

➤ **Güvenlik tedbirine hükmedilmesi**

Güvenlik tedbirleri, kanunda öngörülen toplumsal savunma vasıtaları olup toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlardır.

Güvenlik tedbirleri çok ve çeşitli olabilir. Bunlar, bir mala veya paraya el konulması biçiminde olabileceği gibi suç işleyerek tehlikeli olduğunu ortaya koyan kişinin kişi hürriyetinden yoksun kılınması biçiminde de olabilir.

2.8. Koruma Tedbirleri

2.8.1. Yakalama ve Gözaltı

Yakalama emri kural olarak hâkim tarafından verilir. Ancak aşağıda sayılan hâllerde vatandaşlar, kolluk ve Cumhuriyet Savcısı da yakalama karar verebilir ve yakalama yapabilir.

- Kişiye suçu işlerken rastlanması
- Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması hâllerinde kişi yakalanınca hemen Cumhuriyet Savcısına bilgi verilir.

Yakalanan kişi Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç yakalama anından itibaren 24 saati geçemez. 12 saat içinde hâkim önüne çıkarılması gerekir. (Yani süre en fazla 36 saattir.)

Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.

Toplu olarak işlenen suçlarda delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle Cumhuriyet Savcısı gözaltı süresinin her defasında bir günü geçmemek üzere üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Bu hâlde toplu suçlarda gözaltı süresi toplamda en fazla **4 gün** olur. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

2.8.2. Tutuklama

Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması hâlinde şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması hâlinde tutuklama kararı verilemez.

- Aşağıdaki hâllerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:
 - Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların var olması
 - Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ihtimalinin bulunması
 - Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturması.

Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet Savcısı'nın istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet Savcısı'nın istemi üzerine veya resen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukuki

ve fiilî nedenlere yer verilir. Sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya vücut dokunulmazlığına karşı kasten işlenenler hariç olmak üzere hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Tutukluluk kararı kişinin kesin suçlu olduğunu göstermediği için kanunda tutuklu kalınabilecek süreler düzenlenmiştir. Bu süreler ağır cezanın görev alanına giren konular ve girmeyen konular şeklinde ayrıma tabi tutulmuştur.

Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre zorunlu hâllerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda beş yılı geçemez.

2.8.3. Adli Kontrol

Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada 100'üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

Kanunda tutuklama yasağı öngörülen hâllerde de adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

- Adli kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:
 - Yurt dışına çıkamamak
 - Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak
 - Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde mesleki uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak
 - Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek
 - Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçuca maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek
 - Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri Cumhuriyet Savcısı'nın isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak
 - Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adli emanete teslim etmek

- Cumhuriyet Savcısı'nın istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynı veya kişisel güvenceye bağlamak
- Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence verme
- Konutunu terk etmemek
- Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek
- Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek.

2.8.4. Arama

Arama, şüpheli kişi veya delillerin ya da müsadere edilecek eşyanın ele geçirilmesi amacıyla ev veya diğer yerlerde araştırma yapılması demektir.

Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, iş yeri veya ona ait diğer yerler aranabilir. Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla diğer bir kişinin de üstü, eşyası, konutu, iş yeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

Arama şüpheli ve sanığı veya bir delili ele geçirmek için yapılabileceği gibi bir suçun işlenmesini veya bir tehlikeyi önlemek amacıyla da gerçekleştirilebilir. Adli amaçlı aramaya adli arama, önleme amaçlı aramaya da idari arama denilir.

Arama, anayasal güvence altında bulunan konut dokunulmazlığına, özel hayatın gizliliğine, kişi özgürlüğüne ve vücut bütünlüğüne müdahale oluşturan bir koruma tedbiridir. Bu nedenle, aramanın koşulları anayasada gösterilmiştir. Buna göre anayasada gösterilen belli nedenlerden bir veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de yasayla yetkili kılınmış mercinin yazılı emri bulunmadıkça kimsenin üstü, özel kâğıtları, eşyası ve konutu aranamaz ve buralarda bulunan eşyaya el konulamaz. Yetkili mercinin kararının yirmi yirmi dört içinde hâkim tarafından onaylanması gerekir. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklamalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ceza muhakemesi ve işleyişi ile ilgili uygulama faaliyetini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ceza muhakemesi tanım ve kavramları açıklayınız.	➤ 5271 Ceza Muhakemesi Hukuku'ndan faydalanmalısınız.
➤ Ceza muhakemesinin evrelerini, konusunu ve amacını açıklayınız.	➤ Ceza muhakemesi işleyişini öğrenip buna ilişkin örneklerle dair grup çalışması yapmalısınız.
➤ Ceza muhakemesine hâkim olan ilkeler nelerdir, araştırınız.	➤ Ceza muhakemesi konusunu, şartlarını inceleyip sınıfta sunum yapmalısınız.
➤ Yargılamaya ilişkin ilkeleri araştırınız.	➤ Ceza Muhakemesi Hukuku'nun temel ilkeleri konulu gazete köşesi hazırlamalısınız.
➤ Ceza muhakemesindeki kişiler kimlerdir, açıklayınız.	➤ Yargılama biçimine ilişkin ilkeleri tartışmalısınız.
➤ Mahkeme kararlarının neler olduğunu araştırınız.	➤ Mahkemelerde verilen kararlarla ilgili adliyeye gidip hâkimlerle görüşme yapmalısınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Ceza Muhakemesi Hukuku hangi hukukun dalı olarak düzenlenmiştir?
A) Özel Hukuk
B) Kamu Hukuku
C) Devletler Özel Hukuku
D) Uluslararası Hukuk
E) Hepsi
2. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Muhakemesi Hukuku'nu tanımlamaz?
A) Bir suçun işlenip işlenmediğini ortaya çıkarır.
B) İşlenen suçun kim tarafından işlenmiş olduğunu belirler.
C) Ceza müeyyidesinin ne olacağı meselesine çözüm getirir.
D) İddia, savunma ve yargılama niteliği taşımaz.
E) Kişilerin yetki ve yükümlülüklerini düzenler.
3. Aşağıdakilerden hangisi henüz yargılamanın başlamadığı ve savcının inceleme yaptığı bölümdür?
A) Gözlem altına alma
B) Yakalama
C) Tutuklama
D) Soruşturma
E) Kovuşturma
4. Aşağıdakilerden hangisi yargılamaya ilişkin ilkelerdendir?
A) Sözlülük
B) Yazılılık
C) Alenilik
D) Yargılamanın çabukluğu
E) Hepsi
5. Hâkim aşağıdaki kişilerden hangisinin davasına bakabilir?
A) Evliliği bitmiş olan eski eşi
B) Eski eşi tarafından 2. derece kayın hısımları
C) Eski eşi tarafından 3. derece kayın hısımları
D) Evlatlık edindiği kişi
E) Hiçbiri

6. Aşağıdakilerden hangisi tanıklıktan çekinme hakkına sahip olan meslek gruplarından değildir?
A) İcra müdürleri
B) Doktorlar
C) Avukatlar
D) Noterler
E) Eczacılar
7. Hâkim tarafından atanan bilirkişi raporlarını ne kadar sürede hazırlamalıdır?
A) 1 ay
B) 3 ay
C) 5 ay
D) 6 ay
E) 1 yıl
8. Sanığa atfedilen suçta sanığın kast ve taksiri bulunmuyorsa aşağıdaki kararlardan hangisi verilir?
A) Davanın düşmesi kararı
B) Davanın reddi kararı
C) Beraat kararı
D) Ceza verilemeyeceği kararı
E) Hükmün açıklanmasının geriye bırakılması
9. Şüpheli hakkında üst sınırı 2 yıl hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yargılama varsa tutuklama yerine aşağıdaki güvenlik tedbirlerinden hangisi uygulanmalıdır?
A) Adli kontrol
B) Yakalama
C) Gözaltı
D) Zorla getirme
E) Hepsi
10. Yakalama emri kural olarak hâkim tarafından verilir fakat bazı zorunluluk hâllerinde aşağıdakilerden hangisi yakalama kararı verebilir?
A) Vatandaşlar
B) Cumhuriyet Savcısı
C) Kolluk kuvvetleri
D) Emniyet birimleri
E) Hepsi

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

ÖĞRENME KAZANIMI

İlamat, ceza ve infaz işlemlerini yerine getirebilecek ve bunlara ilişkin bilgilerin açıklamasını yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- İlam kavramının ilgili kaynaklardan araştırmasını yapınız.
- İlam çeşitlerini araştırarak sınıf ortamında tartışınız
- Ceza ve infazın tanımlarını yapınız.
- Ceza ve infaz işlemlerini araştırmasını yapınız.

3. İLAM VE İNFAZ İŞLEMLERİ

İlam davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmi belgedir. Kısaca mahkemelerin kişilerin davalarını görüp bu davayı sonuçlandırmasıdır.

İlamla hüküm veren mahkeme, bu hükmün kesinleşmesinden sonra ilam altına kesinleşme şerhi vermeli, ilamı zimmetle Cumhuriyet Başsavcılığına göndermelidir. Hükmün kesinleşmesinden sonra ilamın Cumhuriyet Başsavcılığına verilmesi için kanunda bir süre belirtilmemiştir. Ancak uygulamada hükmün kesinleşmesini müteakip bir hafta içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmelidir.

Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

İnfazda temel amaç, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.

3.1. İlam Kavramı

Tanım olarak ilam mahkemeye intikal etmiş bir konunun mahkeme yargıçları tarafından hukuksal şartlar göz önüne alınarak incelenip bir hükme varılması işlemidir.

İlamda inceleme yapılırken üzerinde kesinleşme şerhinin bulunup bulunmadığı, hangi hükümlü için ve hangi cezanın infazı için ilamın Cumhuriyet Başsavcılığına verildiği kaydı kontrol edilmelidir. Bu, ilamın incelenmesindeki en önemli konudur. Ayrıca ilamda, aynı hükümlü için birden fazla ceza yer almış ve ilamın hangi cezanın infazı için Cumhuriyet Başsavcılığına verildiği belirli değilse ilam infaz edilmemeli, mahkemeye yazı yazılarak eksik hususun giderilmesi istenilmelidir.

3.2. İlamın Şekli

Mahkeme ilamında bir hükümlü için birden fazla cezaya veya birden fazla hükümlü için birden fazla cezaya hükmedilmiş olabilir. Bu nedenlerle kararın kesinleşme şerhinde hükmün kesinleştiği tarih ve hangi hükümlü için ve hangi ceza için hükmün infaza verildiği açık bir şekilde yazılmalıdır. Hapis cezasını içeren kesinleşmiş mahkûmiyet kararları, mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

- Mahkûmiyet kararının kesinleşme şerhinde;
 - Mahkûmiyetin hangi hükümlü hakkında verildiği ve hangi ceza veya tedbirin infazına ilişkin olduğu
 - Kararın kesinleşme şekli ve tarihi
 - Cumhuriyet başsavcılığına infaz için kararın gönderiliş tarihi
- Mahkûmiyet kararı birden çok hapis cezasını içeriyorsa;
 - Süreli hapis cezalarında bunların toplamı
 - Süreli hapis cezası, müebbet hapis cezası veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında bunlardan hangilerinin infaz edileceği gösterilir.

İlam hükmünde yer alan bilgileri ve ilam içeriğini daha iyi anlayabilmek için bir adet ağır ceza mahkemesi ilam örneği aşağıda incelenmiştir.

T.C.
ANKARA
12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ

MAHKUMİYET

DOSYA NO : -----
KARAR NO : -----
C.SAVCILIĞI ESAS NO : -----

GEREKÇELİ KARAR
TÜRK MİLLETİ ADINA

BAŞKAN : -----
ÜYE : -----
ÜYE : -----
C. SAVCISI : -----
KATİP : -----

DAVACI : K.H.
MÜŞTEKİ : ----- Keçiören/ ANKARA
adresinde oturur.
KATILAN : ----- Merkez/ KIRŞEHİR adresinde
oturur.
SANIK : ----- ANKARA adresinde oturur.
VEKİLİ : ----- Çankaya/ ANKARA
SUÇ : Başkasını Bir Malı Teslimi veya Malın Alınmasına
Karşı Koymamaya Mecbur Kılmak Suretiyle Yağma
SUÇ TARİHİ / SAATİ : -----
SUÇ YERİ : ANKARA
KARAR TARİHİ : -----

Yukarıda açık kimliği yazılı sanık hakkında mahkememizde yapılan duruşma sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İDDİA :

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının ----- tarih ve ----- esas sayılı iddianamesiyle,

Yukarıda açık kimliği yazılı şüphelinin suç tarihinde saat 15:00 sıralarında Ulus'tan Kuşcağzı yönüne çalışan dolmuşlara bindiği, dolmuşta yanına oturan şikayetçi -----'in ve kendisinin dizlerini kapatacak şekilde üzerinden çıkarttığı kazağı dizlerinin üzerine koyduğu, yolculuk sırasında şüphelinin kazak ile perdelediği bölümde elini şikayetçi ----'in pantolonunun cebine sokarak cebinde bulunan 740 TL parayı çaldığı, şüphelinin hemen akabinde Kartaltepe Caddesi üzerinde dolmuştan indiği sırada şikayetçi ----'in cebindeki paranın olmadığını farkederek kesintisiz takip ile dolmuştan inerek şüpheliyi yakaladığı,

1/4

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden NQXN6sl - NONUNh/ - H9z9E6y - IdXIRI= ile erişebilirsiniz.

Fotoğraf 3.1: Ağır Ceza Mahkemesi ilam örneği (1. sayfa)

hırsız var şeklinde bağırıp yardım istemesi üzerine caddede yürüyen şikayetçi -----'ın da şüphelinin yakalanmasına yardım ettiği, şüphelinin hem yakalanmamak hem de çaldığı paraları iade etmemek amacı ile her iki şikayetçinin ellerini sıırarak basit tıbbi müdahale ile iyileşir şekilde yaralama olayına neden olduğu, ancak gösterdiği cebir ve şiddete rağmen şikayetçilerin kendisini bırakmaması üzerine, cebinde bulunan çaldığı paralardan 700 TL'yi çıkartıp şikayetçi -----'e vermek durumunda kaldığı, şikayetçilerin haber verdiği polisin gelip şüpheliyi yakalaması üzerine, kalan 40 TL'nin de şüphelinin üzerinden muhafaza altına alındığı, şüphelinin şikayetçiler tarafından yakalandığı sırada uyguladığı cebrin hem kaçmak hem de çaldığı paranın iadesini önlemek amacıyla yönelik olması nedeni ile, eylemlerin bütün halinde yağma suçunu oluşturduğu, ancak yağmalanan paranın kesintisiz takip ile şüpheliden geri alınması nedeni ile, yağma suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı, böylece şüphelinin üzerine yüklenen suç işlediği yukarıda açıklanan deliller ve tüm dosya kapsamından anlaşılmıştır.

Şüpheli -----'un yağma suçundan Türk Ceza Kanunu 148/1, 35/2, 58, 53/1, 63/1 maddeleri uyarınca cezalandırılması istemi ile mahkememize kamu davası açılmıştır.

SAVUNMA :

Sanık ----- mahkememizce alınan beyanında:

Suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir.

Müşteki ----- mahkememizce alınan beyanında:

"İnsanlık görevimi yaptım, zaten uzun yol şoförüyüm, kamyonum ile yola gideceğim, hiç kimseden şikayetim yoktur, herhangi bir zararım yoktur" demiştir.

Katılan Kamil Kaplan talimat ile alınan beyanında:

Sanıktan şikayetçi olduğunu zararının tamamının giderilmediğini, davaya katılmak istediğini beyan etmiş olup, davaya katılan olarak kabulüne karar verilmiştir.

MÜTALAA:

C.Savcısı esas hakkındaki mütalaasında;

Toplanan delillerle anlaşılmakla sanığın TCK'nun 148/1, 35/2, 53/1, 58, 63 maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesini kamu adına talep ve mütalaa etmiştir.

DELİLLER :

Sanığın savunması,

Müşteki ve katılan beyanı,

Sanığın adli sicil ve nüfus kaydı ile tüm dosya kapsamı delil olarak değerlendirilmiştir.

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEREKÇE :

Suç tarihinde saat 15:00 sularında müşteki -----'ın Bentderesi dolmuş duraklarından evine gitmek için kuşçağz münübüsüne bindiği, onun arkasından sanığın aynı münübüse binerek müştekinin yanına oturduğu, sanığın üzerindeki kazağı çıkartarak kazağı kendisi ve müşteki-----'ın dizlerini kapatacak şekilde dizlerinin üzerine koyduğu, yolculuk esnasında sanığın kazak ile perdelediği bölümden elini müşteki -----'ın pantolonun cebine sokarak cebinde bulunan 740,00 TL parayı aldığı ve hemen kartaltepe caddesi üzerinde dolmuştan indiği, bu sırada müşteki -----'ın cebindeki paranın alındığını fark ederek sanığın peşinden münübüsten indiği ve kesintisiz takip ile sanığı yakaladığı bir süre mücadele ettikleri, müşteki -----'ın paramı çaldı diye bağırması üzerine oradan geçmekte olan diğer müşteki -----'ında müşteki -----'e yardım için geldiği, bu sırada sanığın hem kaçmak hemde aldığı paraları iade etmemek için her iki müştekinin de elini ıssırdı ve onların basit tıbbi müdahale ile iyileşecek şekilde yaralanmalarına neden olduğu, müştekilere bu şekilde cebir ve şiddet uygulamasına rağmen kendisini bırakmamaları üzerine 700,00 TL'yi

2/4

Fotoğraf 3.2: Ağır Ceza Mahkemesi ilam örneği (2. sayfa)

müşteki -----e vermek zorunda kaldığı, aldığı diğer 40,00 TL vermediği, müştekilerin polise haber verip polis gelene kadar sanığı bırakmadıkları, güvenlik güçlerinin olay yerine gelmesi ile birlikte kalan 40,00 TL'nin sanıktan alınarak muhafaza altına alındığı, sanığın eylemin başında hırsızlık kastı ile hareket etmesine rağmen daha sonra gerek aldığı parayı müştekiye vermek için gerekse kaçmak gayesi ile müştekilere cebir ve şiddet uyguladığı, fakat eylemini tamamlamadığı göz önüne alındığında sanığın eyleminin yağma suçuna teşebbüs niteliğini taşıdığı müşteki beyanları, sanık savunması, Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesi tarafından düzenlenmiş bulunan 24/02/2016 tarihli raporlar ve tüm dosya kapsamından anlaşıldığından sanık hakkında aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

Sanığın yargılama aşamasındaki tutum ve davranışları, lehine takdiri indirim nedeni olarak kabul edilerek hakkında TCK'nun 62 maddesi uygulanmıştır.

HÜKÜM : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-Sanık -----'un üzerine atılı bulunan yağma suçunu işlediği anlaşıldığından sanığın eylemine uyan TCK'nın 148/1 maddesi uyarınca suç konusunun önem ve değeri, suçun işleniş şekli birlikte değerlendirilmek suretiyle taktiren 6 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşıldığından sanığa verilen cezanın meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak 5237 sayılı TCK'nun 35/2 maddesi uyarınca taktiren 1/2 oranında indirilerek sanığın 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığa verilen cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri göz önünde bulundurularak sanığa verilen cezanın 5328 sayılı yasanın 2. maddesi ile değişik 5237 sayılı TCK'nun 62/1 maddesi uyarınca taktiren 1/6 oranında indirilerek **SANIGIN 2 YIL 6 AY HAPIS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,**

Şartları oluşmadığından sanık hakkında başkaca yasal indirim ve artırım maddesi uygulanmasına yer olmadığına,

5237 SY.nun 49/son maddesi uyarınca sanığa verilen hapis cezası kısa süreli hapis cezası olmadığından TCK.nun 50.maddesi uyarınca adli para cezasına veya diğer seçenek yaptırımlara çevrilmesine yasal olarak **YER OLMADIĞINA,**

5237 SY.TCK 51/1 maddesi uyarınca sanığa verilen hapis cezası 2 yıldan fazla bulunduğundan cezasının ertelenmesine yasal olarak **YER OLMADIĞINA,**

Kasten işlemiş olduğu suç için hapis cezasıyla mahkumiyetin yasal sonucu olarak sanığın 5237 sayılı TCK'nun 53/1 maddesinin (a), (c), (d) ve (e) bentlerinde yazılı hakların aynı maddenin 2. Fıkrası uyarınca cezanın infazı tamamlanıncaya kadar, kendi alt soyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından ise anılan maddenin 3. Fıkrası uyarınca mahkum olduğu hapis cezasından koşullu salıverilmeye kadar yoksun bırakılmasına,

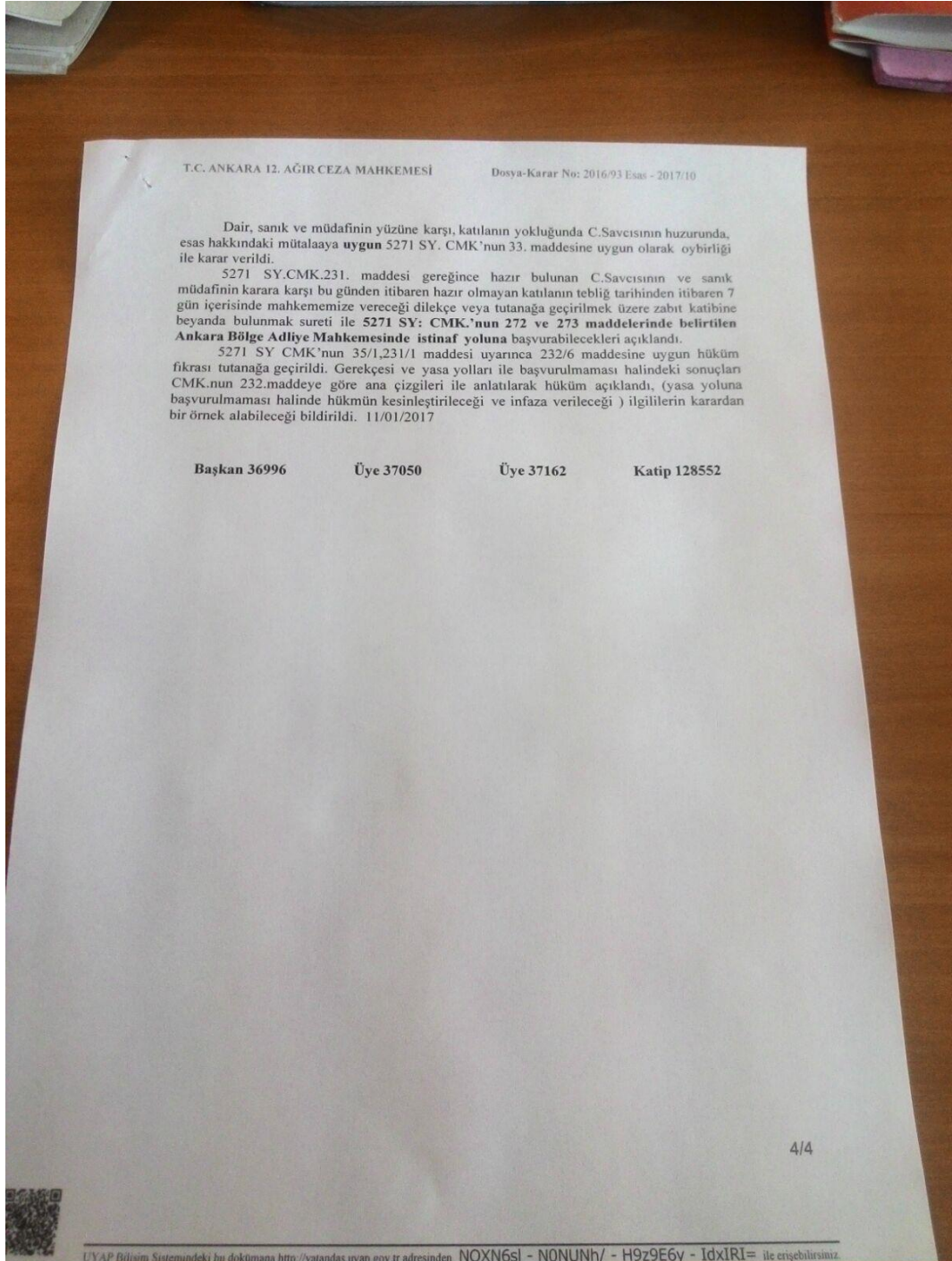
Sanığın Ankara 3 Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/396 esas 2011/360 karar sayılı 05/10/2011 tarihli kararı ile 3 yıl hapis cezasından kaynaklı tekerrire esas sabıkaya sahip olduğundan sanığın cezasının 5237 Sayılı TCK'nun 58/6. maddesi gereğince mükerrerlere özgü infaz rejimine göre çektilmesine, mükerrer hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına, denetimli serbestlik tedbirinin süre ve şekline 5275 Sayılı Yasanın 108/4. ve 107/6. maddeleri gereğince koşullu salıverilmeye karar veren mahkemece karar verilmesine,

2-Sanık hakkında soruşturma aşamasında konulan adli kontrol kararının kaldırılmasına,

3-Yargılama masrafı olarak yapılan 60 TL tebligat ve 2 TL posta gideri olmak üzere toplam 62 TL yargılama giderinin sanıktan alınarak hazineye irat kaydına,

3/4

Fotoğraf 3.3: Ağır Ceza Mahkemesi ilam örneği (3. sayfa)

Fotoğraf 3.4: Ağır Ceza Mahkemesi ilam örneği (4. sayfa)

3.3. İlam Çeşitleri

İlamlar **hapis cezalarına** ilişkin ilamlar, **para cezalarına** ilişkin ilamlar ve **güvenlik tedbirlerine** ilişkin ilamlar olmak üzere üçe ayrılır.

3.3.1. Hapis Cezalarına İlişkin İlamlar

Kişinin işlemiş olduğu suçun cezası hapis cezası almayı gerektiriyorsa mahkeme hâkimi suçlunun hak ettiği cezanın alt sınır ve üst sınır arasında değerlendirmesini yaparak karar verir.

Hapis cezaları; **ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis, süreli hapis** cezası olarak ayrılır.

➤ **Süreli hapis cezası**

Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hâllerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz. Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezası olarak nitelendirilir. “*Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.*” (TCK, Madde: 49).

➤ **Müebbet hapis cezaları**

Kişinin işlemiş olduğu suç sebebiyle ömür boyu mahkûmiyeti içerir. Buna müebbet hapis denir. Bu kurumda koşullu salıverme vardır. Koşullu salıverme iyi hâlin bulunması durumunda kişi birden fazla suçtan dolayı müebbet almışsa 30 yıl, **tek suçlardan dolayı müebbet almışsa 24 yıl sonradır.**

➤ **Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası**

Hükümlünün hayatı boyunca devam eden kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilen hapis cezasıdır. Burada da müebbette olduğu gibi koşullu salıverme durumu mevcuttur fakat süreler farklılık arz eder. Tek suçtan kaynaklı ağırlaştırılmış müebbet cezasında 30 yıl, birden fazla suç sonucu oluşan müebbet hapis cezasında 36 yıl sonrasında koşullu salıverme yapılabilir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, hükümlünün hayatı boyunca devam eder.

Bu ceza, aşağıda belirtilen esaslara göre infaz edilir:

- Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır.
- Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.
- Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ve iyi hâle göre hükümlünün açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı ünitelerde kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir.

- Hükümlü yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare ve gözlem kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir.
- Hükümlü, kurum idare ve gözlem kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve on beş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir.
- Hükümlüyü eşi, altsoy ve üstsoyu, kardeşleri ve vasisi, belirlenen gün, saat ve koşullar içinde on beş günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere ziyaret edebilirler.
- Hükümlü hiçbir suretle kurum dışında çalıştırılmaz ve kendisine izin verilmez.
- Hükümlü kurum iç yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz.
- Hükümlünün cezasının infazına hiçbir surette ara verilemez. Hükümlü hakkında uygulanacak tüm sağlık tedbirleri, tıbbi tetkik ve zorunluluklar hariç kurumlarda, mümkün olmadığı takdirde tam teşekküllü devlet ya da üniversite hastanelerinin tek kişilik ve yüksek güvenli mahkûm koğuşlarında uygulanır.

3.3.2. Para Cezalarına İlişkin İlamlar

Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından devlet hazinesine ödenmesinden ibarettir.

En az yirmi ve en fazla yüz Türk lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

İşlediği suç dolayısıyla kısa süreli hapis cezasına mahkûm edilen kişinin bu cezası yerine mahkeme adli para cezasına veya seçenек yaptırımlara hükmedebilir. Bunun sonucu olarak da mahkemece hapis cezası yerine seçenек yaptırımlara hükmedilmesi hâlinde faile ayrıca ceza verilmez.

Adli para cezası veya tedbire çevirmenin ilk koşulu, cezanın bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektirmesidir. Bir yıldan az hapis cezalarını para cezasına çevirmek hâkimin takdirindedir.

Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, adli para cezasına veya TCK 50. maddesinde sıralanan diğer yaptırımlardan birine çevrilir.

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse Cumhuriyet Savcısı'nın kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenir. Hükümlünün hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve

önerilerine uymaması hâlinde çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda çektirilir.

3.3.3. Güvenlik Tedbirleri

Güvenlik tedbirleri kanunda öngörülen toplumsal savunma vasıtaları olup toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlardır.

Güvenlik tedbirleri çok ve çeşitli olabilir. Bunlar, bir mala veya paraya el konulması biçiminde olabileceği gibi suç işleyerek tehlikeli olduğunu ortaya koyan kişinin kişi hürriyetinden yoksun kılınması biçiminde de olabilir.

Güvenlik tedbirleri kanunla konur (Anayasa'nın 38'inci maddesi, Ceza Kanununun 2'nci maddesi). Güvenlik tedbiri yargılaması, ceza yargılaması usul ve esaslarına tabidir. Güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi kanunla gerçekleştirilir.

Güvenlik tedbirleri, ilgili mevzuatta aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma
- Eşya ve kazanç müsaderesi
- Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri
- Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri
- Mükerrirlere özgü güvenlik tedbirleri
- Sınır dışı edilme
- Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin tanımları karşılaştırılacak olursa ceza uygulanan kişiye acı ve ızdırap verir. Suça mukabil tatbik edilen cezanın amacı geçmişte işlenen fiile karşılık kefareti, gelecek bakımındansa özel ve genel önlemedir. Güvenlik tedbirleri ise sadece ileriye yöneliktir. Failin tekrar suç işlemesini önlemeye ve dolayısıyla toplumu korumaya çalışır.

3.4. Ceza ve İnfaz İşlemleri

3.4.1. Kavramlar

- **Ceza**

Suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı yasaların öngördüğü yaptırım şeklidir.

- **İnfaz**

Hâkimin görmüş olduğu dava sonucunda suçluya verdiği yaptırımın uygulanması hâlidir. Bu yaptırım hapis cezası, adli para cezası veya güvenlik tedbiri şeklinde olabilir. İnfazın koşulu, mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesidir.

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.

Mahkeme kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı ceza ve güvenlik tedbirine ilişkin hükmü Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Kesinleşen mahkûmiyet kararlarının infazı Cumhuriyet Savcısı tarafından izlenir ve denetlenir.

Fotoğraf 3.5: İnfaz

3.4.2. İnfaz İşlemleri

Hükmü veren mahkeme, hükmün kesinleşmesinden sonra bir hafta içinde aynı yerde bulunan Cumhuriyet Başsavcılığına kararı göndermelidir. Hükmü alan Cumhuriyet Savcısı ilamın üzerine geliş tarihini yazarak ilamda dikkat edilecek hususları incelemelidir. Bu incelemeden sonra ilamın infazına engel bir konunun bulunmaması hâlinde infaz defterine veya denetimli serbestlik genel defterine kaydı yapılmalıdır.

Kayıt işleminden sonra hükümlü başka bir yerde oturuyorsa ilamat evrakı hükümlünün oturduğu yerdeki Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmelidir.

Hükümlü hakkında kaçması veya kaçacağına dair şüphenin bulunmaması ve üç yıldan az hapis cezasının bulunması hâlinde; hükümlünün mahkeme kararında belirtilen adresine çağrı kâğıdı gönderilmelidir.

Çağrı kâğıdında; çağrı kâğıdını çıkartan Cumhuriyet Başsavcılığının adı, ilamın numarası, hükmü veren mahkemenin adı, hükümlünün adı ve soyadı, hükümlünün adresi, cezanın nevi ve miktarı belirtildikten sonra ilamın infazı için on (10) günlük süre içinde Cumhuriyet Başsavcılığına başvurulması, başvurulmadığı takdirde yakalama emrinin çıkartılacağı belirtilmelidir.

Hükümlüye tebliğ edilen çağrı kâğıdına hükümlü 10 gün içinde infazın ertelenmesini talep etmezse Cumhuriyet Başsavcısı kişiyi infaz kurumuna göndermelidir.

3.4.3. İnfazın Temel İlkeleri

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

Yeni İnfaz Yasası'nda bu unsurlar, hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler olarak gösterilmiştir. Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulur ve adalet esaslarına uygun hareket edilir. İnfaz kurumunda yaşamın insan onuruna yakışır biçimde olması için gerekli maddi ve manevi koşulların sağlanması ve infazın yazılı hukuk kurallarına uygun yürütülmesi de hedefler arasındadır.

Ceza infaz kurumunda; aydınlatma, temizlik, giyim, beslenme koşulları çağdaş düzeyde olmalıdır. Sağlık sorunlarını çözmek için devlet tedbir almalı; ceza infaz kurumunda düzen ve disiplin sağlanmalı, disiplin cezası verilebilmelidir. Hükümlülerin dış dünya ile ilişki kurmalarına izin verilmeli, ceza infaz kurumunda kütüphane bulunmalıdır.

3.4.4. İnfaz Kurumları Türleri ve Çeşitleri

3.4.4.1. Ceza ve Tutukevlerinin Kuruluş ve İdaresi

Ceza ve tutukevleri Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen yerlerde kurulur. Kural olarak mahkeme bulunan her yerde bir ceza infaz kurumu veya tutukevi bulunur. Kapalı cezaevlerinin dış güvenliği İçişleri Bakanlığına bağlı olan Jandarma Teşkilatı tarafından sağlanır, bu ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerin nakil işlemleri de bu kuvvet tarafından yürütülür.

Hiyerarşik olarak ceza infaz kurumları Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlıdır. Bu genel müdürlükte hâkim veya savcılık mesleğinden olan 1 genel müdür, 4 genel müdür yardımcısı, 4 daire başkanı, 13 tetkik hâkimi, 18 kontrolör ile birlikte çok sayıda personel görev yapar. Tutuklu ve hükümlülerin izin, nakil, açık ceza infaz kurumundan ayrılma, duruşmaya veya hastaneye sevk; eğitim ve meslek eğitimi, tahliye sonrası koruma, ödenekler gibi işlemleri ile bakanlıkça atanan ceza infaz kurumu personelinin atama, nakil, izin, sicil, terfi, disiplin gibi işlemleri bu genel müdürlük tarafından yürütülür.

Cumhuriyet Başsavcısı kurumun gözetiminden ve denetiminden sorumludur. İş bölümü gereği infaz işlerinden sorumlu olan Cumhuriyet Savcısı ceza infaz kurumundan sorumludur. Kurum müdürü; yüksekokul mezunu olup ceza infaz kurumundaki başarılarıyla temayüz etmiş kişilerden mesleğe idare memuru olarak sınavla alınmış kişiler arasından

atanır. Müdür; kurumun yönetim, gözetim, denetim, temizlik, infaz, güvenlik, iş yurdu ve eğitim çalışmaları ile sosyal faaliyetlerinden ve kurumun tüm işlemlerinden sorumludur.

Fotoğraf 3.6: Ceza infaz kurumu

3.4.5. Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri

Kurumlar; kapalı, yüksek güvenlikli kapalı, kadın kapalı, çocuk kapalı, gençlik kapalı, gözlem ve sınıflandırma merkezleri ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitim evleridir.

Kurumlar, Bakanlıkça ihtiyaç bulunan yerlerde ayrı ayrı veya bir arada kurulabilir. Bir arada kurulma durumunda müdür ve personeli ayrı veya aynı olabilir.

Çocuk eğitim evleri, müdür ve personeli ayrı olacak şekilde diğer kurumlardan ayrı yerlerde kurulur.

- Ülkemizde 05.09.2017 tarihi itibarıyla,
 - 291 kapalı ceza infaz kurumu
 - 70 müstakil açık ceza infaz kurumu
 - 3 çocuk eğitim evi
 - 8 kadın kapalı
 - 5 kadın açık
 - 7 çocuk kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 384 ceza infaz kurumu bulunmakta olup bu kurumların kapasitesi 207.339 kişiliktir. Ceza infaz kurumu ve tutukevi sayısının işletim maliyetlerinin düşürülmesi, hizmette kalite ve çağdaş infaz anlayışı doğrultusunda hızla azaltılması gerekmektedir.

Bu amaçla uluslararası normlara uymayan ve fiziki şartları ve kapasiteleri itibariyle eğitim ve iyileştirmenin kısıtlı yapıldığı ya da hiç yapılamadığı küçük ilçe ceza infaz kurumlarından **2006 yılında 20, 2007 yılında 51, 2008 yılında 16, 2009 yılında 22, 2010 yılında 6, 2011 yılında 3, 2012 yılında 8, 2013 yılında 21, 2014 yılında 22, 2015 yılında 15, 2016 yılında 13, 2017 yılında 7 adet olmak üzere toplam 204 ilçe ceza infaz kurumu kapatılmıştır.**

Çağdaş anlayışa uygun yeni ceza infaz kurumlarının yapılması zorunluluk arz etmektedir.

3.4.5.1. Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Kapalı kurumlar, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fiziki engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.

3.4.5.2. Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Yüksek güvenlikli kapalı kurumlar, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fiziki engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tabi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde 5237 sayılı Kanun'da yer alan;

- İnsanlığa karşı suçlardan
- Kasten öldürme suçlarından
- Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan
- Devletin güvenliğine karşı suçlardan
- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların cezaları bu kurumlarda infaz edilir.

3.4.5.3. Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Bu kurumlarda iç güvenlik görevlileri kadınlardan oluşturulur. Bu maksatla kurulmuş kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde kadın hükümlülerin hapis cezaları diğer kurumların erkek hükümlülerin kaldığı bölümlerle bağlantısı olmayan bölümlerinde infaz edilir.

3.4.5.4. Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitim evlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı kurumlara nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır.

On iki - on sekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fiziki gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılır.

Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı kurumların çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde kız çocukları kadın kapalı kurumların bir bölümünde veya diğer kapalı kurumların kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılır.

Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.

3.4.5.5. Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Gençlik kapalı ceza infaz kurumları, cezanın infazına başlandığı tarihte on sekiz yaşını bitirmiş olup da yirmi bir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin cezalarını çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan kurumlardır.

Bu hükümlüler için ayrı bir kurum kurulamadığı takdirde yukarıdaki fıkra kapsamındaki hükümlüler, diğer kapalı kurumların gençlere ayrılan bölümlerinde bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar.

5275 sayılı Kanun'un 9'uncu ve Tüzüğü'nün 11'inci maddeleri kapsamındaki gençlerin cezaları, gençlik kapalı kurumların güvenli bölümlerinde yerine getirilir. Bu hükümlüler kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde yüksek güvenlikli kapalı kurumların kendilerine ayrılan bölümlerine yerleştirilir.

3.4.5.6. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri

Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, akli ve sağlık durumları, suç işlemekten önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlaki eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılımları ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır.

Bu merkezlerde; mümkün olduğunca kriminoloji, penoloji, davranış bilimleri, adalet psikolojisi veya ceza hukuku alanında bilgi ve deneyime sahip yöneticiler, psikiyatri uzmanı, hekim, adli tıp uzmanı, psikolog, pedagog, çocuk gelişimcisi, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, rehberlik uzmanı ve öğretmen gibi uzman görevliler ile diğer kurum görevlileri bulundurulur.

Gözlem sonunda, gözlem merkezi hükümlüye ait dosyayı görüşü ile birlikte Adalet Bakanlığına gönderir. Gözlem sonucuna göre hükümlünün gönderileceği infaz kurumu Bakanlıkça belirlenir.

3.4.5.7. Açık Ceza İnfaz Kurumları

Açık kurumlar, hükümlülerin iyileştirilmelerinde çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.

Açık kurumlar, ihtiyaca göre;

- Kadın açık ceza infaz kurumları,
- Gençlik açık ceza infaz kurumları şeklinde kurulabilir.

İlk kez suç işleyen ve iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükümlü bulunanların cezaları doğrudan açık kurumlarda yerine getirilebilir.

Açık kurumda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya soruşturma konusu olan suçun ilgili kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı kurumlara geri gönderilir. Bu karar, infaz hâkiminin onayına sunulur.

3.4.5.8. Çocuk Eğitim Evleri

Çocuk eğitim evleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz, kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır.

Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve on sekiz yaşını dolduran çocukların eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmi bir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir.

Bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler kapalı kurumlara gönderilmezler. Ancak çocuk tutukluların ya da çocuk eğitim evlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocuklar kapalı kurumlara gönderilebilirler.

3.4.6. Niteliklerine ve Kapasitelerine Göre Cezaevleri

Bu kategorideki tutukevlerinin özelliği orada bulunabilecek suçlu sayısındaki farklılıklar ve koğuş sayılarındaki farklılıklardan kaynaklanır. Kişilerin almış oldukları cezanın ağırlığına göre de bir ayırım yapılır.

Tablo 3.1: Cezaevi çeşitleri

- **A tipi:** 1950 ve 1970'li yıllarda inşa edilmiş ilçe tipi cezaevleridir. 4 adet koğuşu, banyosu, mutfak ve kütüphanesi ile konferans salonu mevcuttur. Kadın ve çocuk hükümlü ve tutuklular için ayrı bölümleri bulunan bu cezaevleri 24 kişi kapasitelidir, ancak gerektiğinde 30 kişiyi de barındırabilir.
- **A1 tipi:** Bu cezaevleri de 1950 ve 1970'li yıllarda yapılmış bulunan ilçe tipi cezaevleridir. 4 adet koğuşu, 2 adet hücresi ve her koğuşunun yanında gerektiğinde mutfak olarak kullanılacak mahalleri vardır. A tipinde olduğu gibi bu tiplerde de kütüphane ve konferans salonu ile kadın ve çocuklar için ayrı bölümler bulunur. A1 tipi cezaevleri normalde 24 kişilik olup gerektiğinde 40 kişiyi barındırabilir.
- **A2 tipi:** Bu tip cezaevleri de ilçe tipi olup ve 1950 ila 1960'lı yıllarda inşa edilmişlerdir. 5 koğuş ve 2 disiplin hücresi bulunan A2 tipi cezaevlerinde kadın ve çocuklar için ayrı bölümler, konferans salonu ve kütüphaneler mevcuttur. Kapasiteleri 40 kişiliktir
- **A3 tipi:** İlçe tipi olarak 1950 ve 1960'lı yıllarda inşa edilmiş bu tip cezaevlerinde diğer A tipi cezaevlerinden farklı olarak 6 koğuş bulunur. Bu modellerde de kadın ve çocuklar için özel bölüm ile konferans salonu ve kütüphane mevcuttur. Kapasitesi 60 kişiliktir.

- **B tipi:** 7 koğuş ve 2 disiplin hücresi bulunan bu tip cezaevlerinde de A tiplerinde olduğu gibi kadın ve çocuk hükümlüler için ayrı bölümler mevcuttur. Banyo ve her koğuşun yanında gerektiğinde mutfak olarak kullanılabilecek alan ve her koğuşun müstakil havalandırması mevcuttur.
- **C tipi:** 8 koğuş ve 4 disiplin hücresi bulunan bu tip cezaevlerinde çocuk ve kadınlar için ayrı bölümler, kütüphane ve konferans salonu mevcuttur. Banyo ve her koğuşun yanında mutfak olarak kullanılabilecek bir alan vardır. C tipi cezaevleri projesine göre 164 kişi kapasiteli olmasına karşın gerektiğinde 300 kişiyi barındırabilecek kapasitededir.
- **D tipi:** Türkiye’de sadece 2 adet bulunan bu tip cezaevleri biri idare bloğu olmak üzere 11 blok ve 230 odadan oluşur. 16 adet çok amaçlı hobi salonu vardır. Tek ve üç kişilik oda esasına göre inşa edilmiştir. Diyarbakır ilimizde bulunan D tipi ceza infaz kurumu, yüksek güvenlidir.
- **E tipi:** İki katlı olarak koğuş sistemine göre inşa edilmiş olan bu cezaevleri oda sistemine dönüştürüldükten sonra 2, 4, 6, 8 ve 10 kişilik odalar elde edilmiş olup her odanın müstakil bir havalandırması mevcuttur. İlk kısmının üst katı idareye ait olup, alt katlar yemekhane, üst katlar ise yatakhane olarak kullanılır.
- **F tipi:** Mevzuatı gereğince sadece tehlikeli hükümlü ve tutuklu statüsündeki kişilerin barındırılacağı, fiziki yapısı, elektrik ve elektronik güvenlik sistemleri ile yönetim planı bakımından güvenliği tehdit eden unsurları en aza indirilmiş içten ve dıştan koruma görevlileri ile firara karşı engelleri bulunan ve oda sistemine göre inşa edilmiş yüksek güvenli ceza infaz kurumlarıdır.
- **H tipi:** Oda sistemine göre inşa edilmiş bulunan kurum iki katlı olup iki bloktan meydana gelir. 200 adet tek kişilik ve 100 adet üç kişilik bölmesi bulunur. Müstakil yemekhane ile tam teşkilatlı mutfak, soğuk hava deposu, berber, bulaşık ve çamaşırhanesi, özel ziyaretçi yerleri mescit ve konferans salonu ve hamamı bulunur. H tipi cezaevleri 500 kişi kapasiteli olup kalorifer ile ısıtılır.
- **K1 tipi:** İlçe tipi cezaevi olup 4 koğuş ve 2 disiplin hücresi bulunur. Kadın ve çocuk hükümlüler için ayrı bölmeleri, kütüphane ve konferans salonu mevcuttur. Projesi 42 kişilik olan kurumda 60 kişi barındırılabilir. Her koğuşun bir havalandırma bahçesi bulunur, banyo ve mutfak da mevcuttur.
- **K2 tipi:** İlçe tipi olan bu cezaevinde kapasite 60 kişilik olup ilave ranzalarla bu sayı 150 kişiye çıkarılabilmektedir. 6 koğuş ve 2 disiplin hücresi bulunan kurumda her koğuş için bir teneffüs mahalli ayrılmış olup çocuk ve kadın hükümlüler ile jandarma için ayrı birer bölüm ve her koğuşun yanında banyo ve mutfak mevcuttur. Kurumda konferans salonu ile kütüphane de bulunur.
- **L tipi:** Uluslararası standartlara uygun, kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Tutuklu ve hükümlülerin barınma, sağlık, eğitim ve her türlü iyileştirme taleplerine cevap verecek yeterli fiziki alanlar bulunur. Bu faaliyetlere ilave olarak sportif ve kültürel hizmetlerin sunulacağı mekânlar da mevcuttur. L tipi ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular, ünitelerde bulunan bireysel odalarında kalır. Bu odaların kapıları gece belirli bir saatten sonra kapatılır, gündüzleri ise açık tutulur. Hükümlü ve tutuklular gündüzleri 7 kişilik ortak yaşam alanında ve avluda bir araya gelebilir.
- **M tipi:** İki katlı olarak koğuş sistemine göre inşa edilmiş olan bina oda sistemine dönüştürülmüş ve 4, 6, 8, 10 kişilik odalar elde edilmiştir. Her odanın havalandırması bulunur. Bu tiplerde alt katlar yemekhane, üst kısımlar

yatakhane olarak kullanılır. Kadınlar ve çocuklar için müstakil bölümler mevcuttur. Kurumda tam teşkilatlı mutfak, soğuk hava deposu özel ziyaretçi yeri, mescit, konferans salonu, hamamı, berber, bulaşık ve çamaşırhanesi ile iş atölyeleri mevcut olup ayrıca 6 disiplin hücresi bulunur ve bina kalorifer ile ısıtılır.

- R tipi: Fiziksel ve ruhsal engelli hükümlü-tutukluların cezalarının infazı ve tedavilerinin sağlandığı kurumlardır. 01 Kasım 2017 tarihi itibarıyla Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Rehabilitasyon Merkezi), Elazığ R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olmak üzere 3 adet ceza infaz kurumu vardır.
- **T tipi:** Uluslararası standartlara uygun, kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Tutuklu ve hükümlülerin barınma, sağlık, eğitim ve her türlü iyileştirme taleplerine cevap verecek yeterli fiziki alanlar bulunur. Bu faaliyetlere ilave olarak sportif ve kültürel hizmetlerin sunulacağı mekânlar da mevcuttur. Sekiz, üç ve tek kişilik oda sistemine uygun olarak projelendirilen T tipi kapalı ceza infaz kurumları, koğuş sisteminden kaynaklanan güvenlik zafiyetlerini büyük ölçüde azaltır.

Fotoğraf 3.7: Cezaevi hücresinden bir görünüm

3.4.7. İnfazı Sona Erdiren Hâller

3.4.7.1. Ceza Zaman Aşımı

Hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren belli bir sürenin geçmesiyle artık ceza yaptırımının uygulanamaması hâlidir.

Kanunda yazılı sürelerin geçmesiyle dava ve cezanın düşmesini ifade eden zaman aşımı, dava ve ceza zaman aşımı şeklinde ayrıma tabi tutulmaz. Dava zaman aşımındaki süreler ceza zaman aşımındaki sürelerden daha kısadır.

Ceza zaman aşımına şunlar örnek verilebilir

- Beş yıla kadar hapis ve adli para cezalarında on yıl
- Beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl
- Yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında yirmi dört yıl

- Müebbet hapis cezalarında otuz yıl
- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında kırk yıl olan bu sürelerin geçmesiyle ceza infaz edilmez.

3.4.7.2. Hükümlünün Ölmesi

Hükümlünün ölümü, hapis cezalarını ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Para cezası takside bağlanmışsa doğal olarak ölümden sonraki bir tarihe rastlayan taksitler ortadan kalkar. Ölüm, ölümden önce kesinleşmiş olmaları koşulu ile müsadere ve yargılama gideri hakkında verilen hükümler üzerine etkili değildir. Bu hükümler, yerine getirilir.

3.4.7.3. Af

Kanunilik ilkesinin bir sonucu olarak suç ve ceza koymak, suçu kovuşturmak nasıl devletin bir erki ise aynı şekilde suçu ve cezasını affetmek de devletin bir erkidir. Bundan ötürü af, kanunla çıkartılır. Kanun'dan kaynaklı bu kavram genel af ve özel af şeklinde ayrılır.

Genel af, TBMM tarafından çıkarılan, cezayı ve cezanın bütün sonuçlarını ortadan kaldıran bir af çeşididir. Suçu veya ceza mahkûmiyetini, tüm hüküm ve neticeleri ile birlikte ortadan kaldırır. Bu demektir ki, kişi hakkında henüz kamu davası açılmamışsa dava açılmayacak, davası açılmışsa dava düşürülecek, hüküm verilmiş ve kesinleşmişse hüküm yerine getirilmeyecek, ceza çektiriliyorsa çektirilmeye son verilecektir.

Özel af, ceza mahkûmiyetini değil yalnızca cezayı ortadan kaldıran bir aftır. Kanun'un özel aftan anladığı sadece **hapis cezasının** affıdır. Af, hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilir, infaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir veya ceza adli para cezasına çevrilebilir. TBMM af çıkarırken bu seçeneklerden birini seçmeye zorunludur.

Genel af hâlinde kamu davası düşer, hükmolunan cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar. Özel af ile hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilebilir, infaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir veya ceza adli para cezasına çevrilebilir.

Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları, özel affa rağmen etkisini devam ettirir.

3.4.7.4. Şikâyetten Vazgeçme

Kanun, **suçtan zarar gören kişinin** (mağdurun/açıkça suçla ihlal edilen ve ceza ile korunan değer veya menfaatin hamilinin) şikâyetinden vazgeçebileceğini kabul etmiştir. Davanın açılmasının şikâyete bağlı olduğu anlarda kanunda aksine bir düzenleme bulunmuyorsa şikâyet etmeme yani şikâyetten vazgeçme davayı düşürür.

Kural olarak şikâyetten vazgeçmenin cezanın infazına etkisi bulunmaz. Kanun'da vazgeçmenin cezayı ortadan kaldıracığı belirtilen hâllerde şikâyetten vazgeçme hâlinde ceza infaz edilmez.

3.4.7.5. Uzlaşma

Kanun uzlaşma kavramını sadece şikâyete bağlı suçlarda öngörmüştür, o yüzden uzlaşma şikâyetten vazgeçme ile birlikte düzenlenmiştir. Uzlaşmada, şikâyetten vazgeçmeden farklı olarak failin ve mağdurun karşılıklı iradelerinin bulunmasını gerektirir.

Uzlaşma fail ve mağdurun kendi isteğiyle yani özgür iradeleri ile gerçekleşmelidir. Cumhuriyet Savcısı veya hâkim, failin ve mağdurun özgür iradeleri ile uzlaşmış olduklarını saptamalıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253/19. maddesinde *“Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi hâlinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.”* hükmüne yer vermiştir. Yine CMK'nin 253/19. maddesinde *“Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır.”* denir.

3.4.7.6. Ön Ödeme

Ön ödeme Kanun'da **Dava ve Cezanın Düşürülmesi Nedenleri** arasında düzenlenmiştir. Ön ödemede ceza miktarı az olan bazı suçlar, failin belli bir miktar para cezasını yargılanmaksızın önden ödemeyi kabul etmesiyle suç olmaktan çıkar, idari suç niteliğini kazanır. Böylece kanun koyucu, kamu davası açılmamasını veya davanın düşürülmesini sağlayarak yargının işini azaltmayı, suçluyu cezaevi ortamından uzak tutarak suçun bulaşıcılığını gidermeyi, daha da önemlisi kişiyi tüketici konumuna sokmayarak hem bireysel hem de kamusal bakımdan ekonomik, toplumsal, siyasal yarar elde etmeyi amaçlar.

Ön ödeme uzlaşmadan farklıdır. Ön ödemede mağdurun **maddi ve manevi zararı** giderilmez, fail, yargılanmaksızın hürriyeti bağlayıcı ceza yerine suçunun karşılığı olarak kanunun öngördüğü para cezasını ödemeyi kabul eder ve suçtan kurtulur. Cumhuriyet Savcısı veya hâkim, ön ödemeyi resen göz önüne alır. Sanık ön ödemeyi kabul etmemek hakkına sahiptir.

Uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adli para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı altı ayı aşmayan suçların faili;

- Adli para cezası maktu ise bu miktarı, değilse aşağı sınırını
- Hapis cezasının aşağı sınırının karşılığı olarak her gün için otuz Türk lirası üzerinden bulunacak miktarı
- Hapis cezası ile birlikte adli para cezası da öngörülmüş ise hapis cezası için bu fıkranın (b) bendine göre belirlenecek miktar ile adli para cezasının aşağı sınırını soruşturma giderleri ile birlikte Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak tebliğ üzerine on gün içinde ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

3.4.8. İnfaz İşlemi Birimleri

3.4.8.1. İnfaz Hâkimliği

İnfaz hâkimlikleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Kurulunun olumlu görüşü alınarak yargı çevresinde ceza infaz kurumu ve tutukevi bulunan ağır ceza mahkemeleri ile coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak ilçe asliye ceza mahkemeleri nezdinde kurulur. İnfaz hâkimliğinin yetki alanı, kurulduğu yer ağır ceza veya asliye ceza mahkemesinin yargı çevresi ile sınırlıdır.

İnfaz hâkimliğine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet Savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulunca iş ve kadro durumuna göre atama yapılır veya o yerdeki hâkimlerden birine infaz hâkimliği yetkisi verilebilir.

- İnfaz hâkimliğindeki kişiler şu işlerin yapılmasından sorumludur:
- Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.
 - Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahedeye tabi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.
 - Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, tüzük veya yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.
 - Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek.
 - Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.
 - Kanunlarda başka bir yargı merciine bırakılan konulara ilişkin hükümler saklıdır.

Fotoğraf 3.8:İnfaz hukuku

Hukukun kuvvetinin azaldığı yerde, kuvvetlinin hukuku geçerli olmaya başlar.(MAURICE DUEVERGER)

3.4.8.2. İnfaz Savcılığı

Ceza infaz kurumundan sorumlu Cumhuriyet Savcısı'nın infaz işlemlerinin tamamından sorumlu olduğuna ilişkin bir kural olmamakla birlikte uygulamada ceza infaz kurumu ile hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı arasındaki sıkı bir ilişki nedeniyle bu iki görev arasında paralellik kurulur.

Savcı, ceza infaz kurumlarının mevzuata ve temel insan haklarına uygun yönetilmesinin denetimini yapmakla görevlidir. Mahkeme kararının infazının sağlanması ve izlenmesinden de sorumludur.

- İnfaz Savcısı önüne gelen dosyaları şu açılardan inceler.
 - Ceza doğru hesaplanmış mı?
 - İlam zaman aşımına uğramış mı?
 - Kesinleşme şerhi var mı?
 - Gözaltı ve tutuklulukta geçen süre cezayı karşılıyor mu?

DEĞERLER ETKİNLİĞİ

FARKLILIKLARA MÜSAMAHA

- Farklı milletten veya inançtan tanıdıklarınız, arkadaşlarınız var mı?
- Sizin için önemli olan değerler nelerdir?
- İnançlarınıza veya millî-manevî değerlerinize saygı gösterilmediğinde ne hissedersiniz?

Farklı milletten, farklı inançtan, farklı değer yargılarına sahip insanların bir arada huzurlu yaşayabilmeleri için neler yapılması gerektiğini arkadaşlarınızla tartışınız.

- Bu konuyla ilgili söz, fotoğraf, haber vs. kullanarak bir afiş veya pano hazırlayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ilam işlemlerini, ceza infaza dair uygulama faaliyetini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İlam kavramını tanım olarak araştırınız.	➤ 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan yararlanmalısınız.
➤ Ceza ve infaz işlemlerine ilişkin bilgi edininiz.	➤ Adliyeye gidip ilgili birimden bir ilam örneği istemelisiniz.
➤ Ceza infaz kurum türleri hakkında ön bilgi edininiz.	➤ Türk Ceza Kanunu'ndan faydalanmalısınız.
➤ Cezaevlerinin tarihçesini hakkında bilgi edininiz.	➤ 5275 Sayılı Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'dan yararlanmalısınız.
➤ Nitelik ve kapasitelerine göre cezaevleri kaç'a ayrılır, araştırınız.	➤ CTEGM İnternet sitesinden yararlanmalısınız.
➤ İnfaz işlemlerinin hangi hâllerde sona erdiği hakkında bilgi edininiz.	➤ UYAP mevzuat sitesinden yararlanmalısınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

- 1) Mahkeme kararını denir. İnfaz edilebilmesi için hükmün..... gerekir.
- 2) Süreli hapis cezası kanunda aksi bulunmadıkça az fazla olamaz.
- 3) Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü altsoy ve üstsoylarıyla belirlenen koşullarda gün aralıklarla görüşebilir.
- 4) Hükmü veren mahkeme ilamı hükmün kesinleşmesinden itibaren bir hafta içinde makamına göndermelidir.
- 5) Cezaevleri tarafından belirlenen yerlerde kurulur.
- 6) Hükümlünün hâli infazı sona erdiren hâllerden biridir.
- 7) Beş yıla kadar olan hapis ve adli para cezalarında ceza zaman aşımı süresi vardır.
- 8) Genel ve özel af çıkarma yetkisi aittir
- 9) Hükümlülerin sevk, nakil ve izin işlemlerinden sorumluluk aittir.
- 10) Yargılamada iddia görevi yapan kurum olarak makamı vardır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk Ceza Kanunu'nun amaçlarındandır?
A) Kişi özgürlüğünü korumak
B) Kamu güvenliğini sağlamak
C) Suç işlenmesini önlemek
D) Toplumsal barışı sağlamak
E) Hepsi
2. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Hukuku'nun temel ilkelerinden değildir?
A) Kanunilik
B) Cezaların şahsiliği
C) İyi niyetin korunması
D) Kanun önünde eşitlik
E) İnsan haysiyetinin korunması
3. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Kanunu'nda belirtilen suç tanımını birden fazla kişinin işlemesine verilen addır?
A) Zincirleme suç
B) İştirak
C) Teşebbüs
D) Fikri içtima
E) Hepsi
4. Aşağıdakilerden hangisi yaptırımların amaçlarından değildir?
A) Sosyal hayatı mümkün kılmak, toplumsal hayatı disipline etmek
B) İnsanlara iş olanakları yaratmak
C) Devlet tarafından kanunla yaptırım altına alınmış suçları işlemeleri hâlinde cezaya hükmetmek
D) İnsanların düzen içinde, kargaşa olmadan rahat bir hayat sürmelerini temin etmek
E) Kişilerin işlediği suçlarda hatalarının farkına vardırmak
5. Kişi zorunluluk hâlinde suç işlemişse bu kişi hakkında verilecek mahkeme kararı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Ceza verilmesine yer olmadığı kararı
B) Davanın ertelenmesi kararı
C) Davanın reddi kararı
D) Beraat kararı
E) Davanın düşmesi kararı

6. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Muhakemesi'ne hâkim olan ilkelere aittir?
A) Şüpheden sanık yararlanır ilkesi
B) Delil serbestliği ilkesi
C) İnsan onuruna saygı ilkesi
D) Kıyas yapılabilmesi
E) Hepsisi
7. Aşağıdakilerden hangisi tanıklıktan çekinme hakkına sahip değildir?
A) Şüphelinin nişanlısı
B) Şüphelinin evlatlığı
C) Şüphelinin eşi
D) Şüphelinin 3. derece kan hısmı
E) Şüphelinin 3. derece kayın hısmı
8. Aşağıdakilerden hangisi ceza yargılamasındaki karar türlerinden değildir?
A) Beraat kararı
B) Hükümün 1 yıl sonra açıklanması kararı
C) Davanın reddi kararı
D) Davanın düşmesi kararı
E) Mahkûmiyet kararı
9. Gözaltı süresi bütün ihtimaller dâhilinde en fazla ne kadardır?
A) 12 saat
B) 24 saat
C) 36 saat
D) 48 saat
E) 60 saat
10. Aşağıdaki bilgilerden hangileri ilamda bulunmalıdır?
A) Hükümlünün bilgileri
B) Kararın kesinleşme tarihi
C) İlamın infaz için Cumhuriyet Savcısı'na gönderiliş tarihi
D) Hangi güvenlik tedbirinin uygulandığı
E) Hepsisi
11. Müebbet hapis cezasında koşullu salıverilme durumunda tek işlenmiş suçlarda kişi en az ne kadar cezaevinde kalır?
A) 24 yıl
B) 30 yıl
C) 34 yıl
D) 36 yıl
E) 40 yıl

12. Hükümlülerin çalıştırıldığı ve meslek edindirildiği, içten ve dıştan koruma personelinin olmadığı infaz kurumu hangisidir?
A) Çocuk eğitim evleri
B) Açık ceza infaz kurumları
C) Yarı açık ceza infaz kurumları
D) Kiralık kapalı ceza infaz kurumları
E) Kapalı ceza infaz kurumları
13. Oda sisteminin olduğu 200 tane tek kişilik 100 tane de 3 kişilik odaların bulunduğu cezaevi tipi hangisidir?
A) A tipi
B) D tipi
C) H tipi
D) M tipi
E) T tipi
14. Beş yıldan fazla olan hapis cezalarında ceza zaman aşımı süresi ne kadardır?
A) 5 yıl
B) 10 yıl
C) 20 yıl
D) 25 yıl
E) 30 yıl

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise Uygulamalı Teste geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Bulunduğunuz il ya da ilçedeki bir duruşmaya katılarak mahkemede bulunan kişilerin (hâkim, sanık, tanı) görevleri konumları hakkında bilgi edinip gözlemlerinizi sunum hâline getiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet**, kazanamadığınız becerileri **Hayır** kutucuğuna X işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Ceza Hukuku'nun niçin var olması gerektiğini sınıf ortamında tartıştınız mı?		
2. Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku'nun hangi noktalarda ayrıldığını araştırıp cevabını yanıtlayabildiniz mi?		
3. Bulunduğunuz ilde hangi tip cezaevlerinin bulunduğunu tespit ettiniz mi?		
4. Mahkeme kararlarının neler olduğu konusunda bir hâkimle görüşüp bilgi topladınız mı?		
5. Duruşma izleyip örnek bir ilam metni edindiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız **Evet** ise bir sonraki bireysel öğrenme materyaline geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	E
3	A
4	B
5	C
6	B
7	A
8	E

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	E
4	B
5	C
6	A
7	B
8	C
9	A
10	E

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	ilam, kesinleşme
2	1 ay, 20 yıl
3	15 gün
4	Cumhuriyet Başsavcısı
5	Adalet Bakanlığı
6	ölümü
7	ceza zaman aşımı
8	TBMM
9	infaz hâkimi
10	savcılık

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	C
3	B
4	B
5	A
6	E
7	E
8	B
9	C
10	E
11	A
12	B
13	C
14	C

KAYNAKÇA

- <http://www.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.02.2016 – 13.10)
- <http://www.cte.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.02.2016 – 10.50)
- <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.02.2016 – 17.30)
- <http://www.adalet.gov.tr/egitim> (Erişim Tarihi: 14.02.2016 – 09.10)
- Eğitim Notları, Ankara, 2007.
- İnfaz Hâkimliği Kanunu
- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
- Ceza Muhakemesi Kanunu
- Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- https://www.google.com.tr/search?q=S%C3%96ZL%C3%9C+SAVUNMA&biw=1607&bih=778&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjwvPGn-ZLLAhVo7nIKHYpDLwQ_AUIBigB&dpr=0.85#tbm=isch&q=CEZAEV%C4%B0+T%C4%B0PLER%C4%B0&imgc=orDQS25Wl0-K4M%3A (Erişim Tarihi: 25.02.2016 -14.58)
- https://www.google.com.tr/search?q=cezan%C4%B1n+infaz%C4%B1&biw=1607&bih=778&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiU4oiBgJPLAhUKbhQKHABKDt8Q_AUICCGD&dpr=0.85#imgc=WsRVDanxVc_y9M%3A (Erişim Tarihi: 25.02.2016 -15.20)
- <http://www.cte.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.11.2017 – 10.18)
- www.menemenrcik.adalet.gov.tr (Erişim Tarihi: 01.11.2017 – 11.39)
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük